

B 20401.

HARIDUSMINISTEERIUMI
TEGEVUS
1937/38. A.

TALLINN, 1938

ÄRATRÜKK VÄLJAANDEST „VALITSUSASUTISTE TEGEVUS 1937/38. A.“

I

DUS

M

B 20401.

Ec 2581

HARIDUSMINISTEERIUMI

TEGEVUS

*Haridusministeeriumi
Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna
noortesekretär*
1937/38. A.

SE 11714

8-19565

TALLINN, 1938

ÄRATRÜKK VÄLJAANDEST „VALITSUSASUTISTE TEGEVUS 1937/38. A.“

S I S U K O R D.

		Lk.		Lk.
I.	1. Ministeeriumi kantslei	5	3. Tehnilised ja tööstuslikud õppe-	
	2. Ministeeriumi majandusala	5	asutised	21
II. Teaduse ja Kunsti Osakond		5	4. Merekoolid	21
	1. Tegevuse üldine areng ja teaduslik	5	5. Riigi Kunsttööstuskool	22
	töö	5	6. Majanduslikud õppeasutised	22
	2. Eesti Teaduste Akadeemia	6	7. Majandusliku kutseoskuse korralda-	
	3. Eesti Kultuurkapital	6	mine väljaspool kooli	23
	4. Kultuurpropaganda Fond	8	8. Põllumajanduslikud õppeasutised	23
	5. Kultuurtegelaste Pensionikassa	8	9. Kodumajanduslikud õppeasutised	24
	6. Tartu Ülikool	8	10. Kodutööstuskoolid	24
	7. Gümnaasiumide, kesk- ja kutse-		11. Kutsekoolide hooned	24
	kooliõpetajate ettevalmistus	9	12. Õppetöökojad	25
	8. Tallinna Tehnikaülikool	9	13. Puudustkannatavate õpilaste toeta-	
	9. Riiklik Katsekoda	9	mine	26
	10. Tallinna Konservatoorium	9	14. Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu	26
	11. Lavakunstikool	10	15. Inseneride, arhitektide, keemikute,	
	12. Riigi Keskarhiiv	10	tehnikute ja maamõõtjate kutse-	
	13. Teatrid	10	tegevus	26
	14. Näidendite autorihonorar	11	16. Kunstnike registreerimine	26
	15. Rahvamajad	11	17. Tantsuõpetajate kutsetegevus	27
	16. Kunstinäitused ja kontserdid	11	18. Kodutööstus	27
	17. Muinasvarade kaitse ning korral-		19. Lühiaegsed oskuskursused	27
	damine	11	20. Kutsevaliku nõuande korraldus	27
	18. Muuseumid	11	21. Rahvusvaheline tegevus kutsehari-	
	19. Kõrgemad eraõppeasutised	13	duse alal	27
	20. Kunstikoolid	13	Koolide Põllumajapidamise Amet	28
	21. Välismaail õppijad ja õppetipen-		1. Tegevuse üldine areng	28
	diumid	13	2. Tegevus üksikutel majapidamis-	
	22. Rahvusvahelised suhted teaduse ja		aladel	28
	kunsti alal	13	3. Särevere piimatehas	28
III. Koolivalitsus		13	V. Noorsoo Osakond	29
	1. Üldine olukord	13	1. Tegevuse üldine areng	29
	2. Kooli korraldavaid seadusi ja mää-		2. Noorsoo organiseerimist ja noorsoo-	
	rusi	14	organisatsioon korraldavaid mää-	
	3. Koolide õppe- ja tunnikavad	15	rusi	29
	4. Õpetajate ettevalmistus	15	3. Noorsoo-organisatsioonid koolide	
	5. Õppevahendid	15	juures	30
	6. Kooliruumid	16	4. Noorsoo-organisatsioonid väljaspool	
	7. Erakoolid	17	koole	30
	8. Vähemusrahvuste haridusala	17	5. Juhtide ettevalmistamine	31
	9. Koolide areng ja praegune seisukord	17	6. Noorsoo-organisatsioonide ajakirjad	31
	10. Vabaharidustöö	18	7. Suhted ja läbikäimine välismaaga	31
	11. Õppe- ja kasvatustöö järelevalve	20	8. Noortekomiteed ja Noorsoo-Osa-	
IV. Kutseoskuse Osakond		20	konna kaastöölised	32
	1. Osakonna tegevuse üldine areng	20	9. Rahalised toetused	32
	2. Kutsehariduslikud õppe- ja käsi-			
	raamatud	21		

milleks anti veel Ülikoolide seaduse elluviimise seadus 29. XII 1938 (RT 1937, 103, 834) ja moodustati ülikoolide valitsemise organid, mis uue seaduse alusel alustasid tegevust alates 1. I 1938. Ülikoolide seadusega nimetati ümber ja arendati Tallinna Tehnika-instituut Tallinna Tehnikaülikooliks.

Ülikoolide üliõpilasorganisatsioonide tegevuse koordineerimiseks töötati välja vajalised põhimäärused ja põhikirjad. Samuti töötati välja Eesti Teaduste Akadeemia seaduse ning Ülikoolide õppejõudude ja eripalgaliste teenijate tasude seaduse eelnõu. Tehti eeltöid riikliku lavakunstikooli asutamiseks Tallinna Konservatooriumi juurde, milleks töötati välja ja pandi kehtima vastav määrus (RT 1937, 68, 574). Teatrite rändtegevust reguleeriti ning jätkati rahvamajade tegevuse arendamist ja neis etendatavate näidendite kvaliteedi tõstmise soodustamist, et vabandada vähemväärtuslikest ning võõrapärasteist lava-teostest.

Teaduslik töö on viimaseil aastail tõhusalt arenenud Tartu Ülikooli ja tema juures asutatud akadeemiliste seltside ning eesti teadlaste teadusliku töö tulemusena. Selles on palju teeneid ka Õpetatud Eesti Seltsil, kes pühitses 1938. a. jaanuaris oma 100-aastase tegevuse juubelit. Mõõdunud sajandil, eriti Eesti iseseisvuse ajal on nimetatud seltsil õnnestunud luua rahvuslike teaduste alal arvukaid ja väärtuslikke ainekogusid ning sõlmida tihedaid sidemeid välismaade vastavate asutistega.

Tehniliste teaduste alal on uuritud esijoones Eesti loodusvarasid ja nende rakendamise võimalusi.

Teaduslike ja kõrgemate õppeasutiste õppe- raamatute kirjastamiseks asutatud erifondi abil oli võimalik teostada vajalikkude eestikeelsete õpperaamatute ja rahvuslike teadusi käsitlevate teoste kirjastamist ning autoriseeritud loengustenogrammide paljundamist.

Eesti kirjanduse, teaduse ja raamatukultuuri tõstmiseks loodud sihtasutis „Eesti Raamatufond“ teostas aasta esimesel poolel eelmise aasta kirjanduslike ja teaduslike teoste auhindamised, kusjuures kirjanduslike teoste auhindadeks anti välja 10 000 kr ja teaduslike teoste — 4 000 kr ning raamatullustratsioonide auhindadeks 1 000 kr. Aasta jooksul fondi põhivara tõusis 30 000 kr-lt 50 000 kr-le.

2. Eesti Teaduste Akadeemia. Asutava Kogu poolt 27. V 1920 vastuvõetud „Eesti Teaduste Asutuse“ seaduses ettenähtud ülesandeid püüti seni teostada Tartu Ülikooli ja teaduslike organisatsioonide kaudu, kuna nimetatud asutise (akadeemia) ellukutsumiseks puudus seni nii vajalik krediit kui ka tarviline arv väljapaistvamaid eesti teadusmehi. Nii oli teaduslik töö, eriti rahvuslike teaduste alal killustatud mitme organisatsiooni ja asutise vahel. Teravalt andis tunda ühise koordineeriva keskkoha puudumine, eriti läbikäimises välismaa samalaadsete asutistega.

Kuna ülikoolid on üle kooritud eeskätt õpetuslike ülesannetega, eraldati Ülikoolide seadusega osa ülikoolide funktsioone teaduse arendamise alal ja töötati välja Eesti Teaduste Akadeemia seaduse eelnõu välismaade vastavate akadeemiate seaduste eeskujul.

28. I 1938 pani Riigihoidja dekreedina kehtima Eesti Teaduste Akadeemia seaduse (RT 1938, 13, 114). Akadeemia asutamine toob kaasa teadusliku töö elavnemise, eriti eesti rahvuslike teaduste alal, samuti neil teadusaladel, mis on tähtsad mitte ainult teoreetilisel, vaid ka tegeliku elu seisukohalt.

3. Eesti Kultuurkapital. Tähtsamaks muudatuseks Kultuurkapitali alal oli Kultuurkapitali seaduse muutmise, mis antud Riigihoidja dekreediga 9. II 1938. Selle järgi suurendati Kultuurkapitali Nõukogu koosseisu, kuhu kuuluvad nüüd: Vabariigi Valitsuse poolt 2 esindajat — Haridusminister ja Majandusminister, Riigivolikogu juhatuse poolt 1 esindaja, Riiginõukogu juhatuse poolt 1 esindaja, ülikoolide ja Eesti Teaduste Akadeemia poolt kokku 3 esindajat ning Vabariigi Presidendi nimetamisel viis tuntud kultuurtegelast.

Riiginõukogu kujundamise seaduse järgi tuli hariduse ja kultuuri alalt valitava Riiginõukogu liikme valimiseks korraldada sihtkapitalides ja Õpetajate Kojas valijameeste valimised. Hiljem Teaduse ja Kunsti Osakonna direktori poolt kokkukutsutud valijameeste ühisel koosolekul valiti haridus- ja kultuuriala esindajaks Riiginõukogusse Kujutava Kunsti Sihtkapitali Valitsuse esimees ministriabi V. Päts.

Kultuurkapitali Nõukogu pidas tegevusaastal 3 üldkoosolekut, komisjonid pidas eelarvekomisjon 2 koosolekut. Peale eelarvete koostamise ja nende arutamise oli nõukogus läbivaatamisel ja otsustamisel uute laenu andmise küsimus ja ühe külmunud laenu korraldamine, mille tagajärjel laenuks antud 20 000 kr arvati toetuseks sihtasutisele „Viljandi Eesti Haridusseltsi Tütarlaste Eragümnaasium“ koolimaja ehitamiseks.

Tegevusaasta jooksul on Kultuurkapitali seaduse põhjal laekunud tulusid 380 421 kr, millest 10% -ne osa määrati Eesti Kultuurtegelaste Pensionikassale kultuurtegelastele ja nende perekondadele pensionide maksmiseks. Peale selle on saadud Kultuurkapitali oma tuludest üle 9 000 kr.

Kirjanduse Sihtkapitalile on tegevusaastal määratud tarvitamisummadeks 36 300 kr, millest on jätkatud loovkirjanikkude toetamist perioodiliste või ühekordsete toetuste, preemiate ja autasude näol, kogusummas 21 027 kr, korraldades sellega kirjanikele paremaid tööttingimusi ning soodustades suuresti eesti ilukirjanduse arengut. Tegevusaasta algupärase ilukirjanduse toodang näitabki meie kirjanduse hooga arengu jätkamist.

Peale üksikute kirjanike otsese toetamise on Kirjanduse Sihtkapital rahaliste toetustega õhutanud

üldist kirjanduse ja kirjandusteaduse arengut. Nii on toetatud sihtkapitali summadega kirjandusliku ajakirja „Looming“ väljaandmist 13 000 krooniga. Akadeemilist Kirjandusühingut on järjekindlalt toetatud mitmesugustes kirjanduslooliselt tähtsates uurimistöodes.

Helikunsti Sihtkapital. Tegevusaasta jooksul on sihtkapitalile tarvitamissummadest kulutatud 34 630 *kr.* Sellest summast on toetatud muusikaorganisatsioone: Eesti Lauljate Liitu, Eesti Akadeemilist Helikunstnike Seltsi, Tallinna Töölismuusika Ühingut, Muusikamuuseumi, Tartu Helikunsti Seltsi ja Tallinna Eesti Kammermuusika Seltsi — kogusummas 12 150 *kr.-ga.* Isikuile on antud toetusi helitööde ostude, autasude, stipendiumide ja toetuste näol 8 000 *kr.* Peale selle on antud toetusi andekamaile õpilastele koolide kaudu ja otseselt 5 000 *kr* ning edukust ja edasipüüdmist avaldanud isikuile edasiõppimiseks ning täiendamiseks välismaal 3 300 *kr.* Ühekordsete väiksemate summadega on toetatud veel haigeid muusikuid ja surnud muusikute leski.

Omandatud on 15 helitööd 4 000 *kr* väärtuses. Helitööde kirjastamiseks on antud eelarve järgi 2 700 *kr.* Selle summa arvel on kirjastatud 9 heliteost.

Eesti algupärase vokaal-instrumentaalmuusika literatuuri ja suuremate pidulikkude sündmuste muusikalise kava rikastamiseks korraldati tegevusaastal härra Riigihoidja kõrge kaitse all kantaatide võistlus. Auhinnadeks saadi härra Riigihoidjalt 1 000 *kr.* Auhinnaga kroonitud kantaatidest kõige sobivam pidi tulema ettekandele XI üldlaulupeol. Kuna võistluse žüüri ei leidnud sisseantud kantaatidest ühtki auhinnaväärilist, siis otsustati neljale autorile määrata ergutus-
tasusid kogusummas 320 *kr* suuruses.

Kujutava Kunsti Sihtkapitalile on 1937/38. a. eelarvega antud 34 430 *kr.* Sellest summast on kasutatud loovate kunstnikkude toetamiseks kunstitööde ostude näol, tellimisteks, stipendiumideks, autasudeks ja preemiaiks kogusummas 18 000 *kr.*

Stipendiume on antud 10 kunstnikule, neist 6 välisstipendiumi. Peale selle on ühekordseid stipendiume saanud kunstikooli õpilased kunstikoolide kaudu. Ostetud on 80 kunstiteost 10 900 *kr* väärtuses. Peale nimetatud ostude kujur J. Raudsepp andis üle temalt tellitud 2 Kunstihoone fassaadi kuju 6 500 *kr* väärtuses ja dr. O. Kallas'e büsti 400 *kr* väärtuses.

Tegevusaastal korraldati 7 kunstinäitust, neist kolm kodumaa kunstinäitust, Leedu kunstinäitus, itaalia naiskunstnike näitus ja Itaalia maastikumaalide näitus. Näitustest osavõtt oli elav, külastajaid oli 16 000. Peale loetletud näituste korraldati veel eesti kunsti välisnäitus Kaunases, mis tuleb lugeda hästi õnnestunuks, kuna teda külastas suur hulk kunstihuvilisi. See näitus pälvis kunstnike rahulolu ka ainelisest küljest: Kaunases müüdi 13 kunstiteost ümarguselt 3 000 *kr* eest.

1937/38. a. korraldati 3 kavandite võistlust, ja nimelt: Pariisi maailmanäituse Eesti paviljoni 3 maali

kavandi võistlus, Kehra lahinguvälja mälestusmärgi kavandite ja kapten A. Irv'e mälestusmärgi kavandite võistlus.

Näitekunsti Sihtkapitali alal on tegevusaasta jooksul kulutatud 33 040 *kr.* Sellest suurem osa on läinud provintsiteatrite toetamiseks. „Ugala“, Narva ja „Endla“ teater kokku on saanud 18 000 *kr* ja Kuressaare, Valga ja Võru („Kannel“) teater 5 500 *kr.* Samuti on antud kahele näitlejale välisstipendium — à 500 *kr.* Ka on toetatud lavakunstitegelaste ajakirja „Teater“ väljaandmist 2 000 *kr.-ga.* Sihtkapitalil on tegevusaastal valminud „Ettekandeks mittesoovitavate näidendite“ nimestik, mis aitab eraldada ebasüüdsaid näidendeid meie näidendite-turust.

Kehakultuuri Sihtkapitali olulisemaks tegevusalaks oli maakondade spordiliikumise elustamine. Suurendati sihtkapitali eelarvet spordiinstruktorite palgade osas, mis võimaldas instruktorite palgatingimusi parandada ja juurde palgata ühe instruktoriga. Seega on ametis igas maakonnas üks spordiinstruktor-organisatsioon, Virumaal kaks instruktorit — üks asukohaga Rakveres ja teine Narvas. Enamik kursusi on korraldatud populaarsematel spordialadel, üldse 148 eri kohas üle 14 000 osavõtjale. Selleks on kulutatud ühes instruktorite tasudega üle 13 000 *kr.* Peale selle on toetatud spordiorganisatsioone 5 300 *kr* ja spordiajakirja ja spordi-õppekirjanduse väljaandmist 1 600 *kr.* Õppetipendiume on antud kahele kehakultuuritegelasele. Üldse on sihtkapitalile 1937/38. a. eelarvega määratud 23 700 *kr.* Peale selle on Eesti Spordi Keskliit Haridusministeeriumi 1937/38. a. eelarve kaudu saanud kehakultuuri arendamiseks toetust 33 000 *kr.*

Ajakirjanduse Sihtkapital on tegevusaastal jätkanud Balti Pressiliidu Eesti Rahvuskomitee toetamist, mis asub Eesti Ajakirjanike Liidu juures. Läbikäimine ja koostöö Eesti, Läti ja Leedu ajakirjanduse alal on muutunud niivõrd elavaks, et siin on tulnud sihtkapitalil anda Eesti Ajakirjanike Liidule 2 000 *kr* toetust esinduskulude katteks. Ka on sihtkapital toetanud ajakirjanike edasiarendamise fondi, millest võimaldatakse ajakirjanikele õppetipendiume.

On jätkatud vastava summaga eesti ajakirjanike puhkekodul lasuva võla tasumise toetamist. Üldse on sihtkapitali 1937/38. a. eelarvega määratud tarvitamissummadeks 7 300 *kr.*

Kultuurkapitali Vabariigi Valitsuse osast (50% tuludest) on jätkatud toetuste andmist suurematele üleriigilistele teaduslikele asutistele ja organisatsioonidele nende ülalpidamiseks ja üldkultuuriliste ülesannete täitmiseks, eriti aga teaduslikkude uurimiste tulemuste avaldamiseks kõigil Eesti maal ja rahvast puutuvail aladel. 1937/38. a. eelarvetega on määratud tarvitamissummadeks 170 550 *kr.* Üldkultuurilistest asutistest on toetust saanud: sihtasutis „Eesti Rahva Muuseum“ ühes oma osakondadega (Eesti Rahvaluule Arhiiv, Kultuurilooline Arhiiv, Eesti

Bibliograafia Asutus) 21 300 *kr*, mille abil on viidud läbi muuseumile deponeeritud kogude kataloogimine ja korraldamine ja on alustatud suuremaulatuslikku etnograafiliste väärtuste kogumist. Bibliografeerimistööde alal on registreeritud ümarguselt 30 000 erikirjutist 56 000 bibliograafilisele sedelile. Tallinna Kunstimuuseumile on antud 5 000 *kr*, Petseri, Narva, Pärnu ja Haapsalu muuseum on saanud kokku 2 500 *kr*, Eesti Haridusliit 4 500 *kr*, Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus üle 3 000 *kr*, Vene Haridus- ja Heategevate Seltside Liit ja väiksemad organisatsioonid kokku 4 500 *kr*. Tartu Muusikakooli ülalpidamiseks on määratud toetust 13 000 *kr*. Peale selle on toetatud Kodukaunistamise Peakomitee kaudu kodukaunistamise hoogtööd 1 000 *kr*-ga.

Teaduslike uurimustele ja nende avaldamisele trüki on tegevusaastal kulutatud kogusummas 57 000 *kr*. Sellest summast on antud toetusi: Õpetatud Eesti Seltsile (aastaraamat 1937, seltsi 100 a. tegevuse ajalugu, teaduslik koguteos „*Liber Saecularis*“ ja teised teaduslikud väljaanded), Eesti Kirjanduse Seltsile (ajakiri „Eesti Kirjandus“, prof. A. Saareste „Eesti keele murdeatlas“, populaarteadusliku kirjanduse seeriad „Elav Teadus“ ja „Suurmeeste elulood“, tõlkeseeria maailmakirjandusest ja koguteose „Eesti“ köidete „Viljandimaa“ ja „Läänemaa“ ettevalmistamiseks ning trükkimiseks), Akadeemilisele Emakeele Seltsile (ajakirjale „Eesti keel“ ja murdeuurimise jätkamiseks), Akadeemilisele Ajaloo Seltsile, Loodusuurijate Seltsile, Eesti Neuroloogia Seltsile ja mitmele väiksemale organisatsioonile teaduslikuks tööks. Peale selle on antud meie noorematele teadlastele stipendiume 10 korral, neist teaduslikuks õppereisiks välismaale — 4.

Edasi tuleks nimetada veel Eesti Kunstimuuseumi hoone ehitusfondi suurenemist 48 000 *kr* võrra, seda ehitusfondi on Kultuurkapitali Vabariigi Valitsuse osa elarve kaudu järjekindlalt suurendatud.

4. Kultuurpropaganda Fond.

Jätkati toetuse andmist mitmesuguste eesti kultuuri tutvustavate ürituste teostamiseks välismaal. Nii toetati Akadeemilise Meeskoori kontsertreisi välismaale 400 *kr* ja eesti kunstnikkude esinemist välismaal (E. Karrisoo Viinis ja Kaunases). On toetatud prantsuskeelse eesti novellide antoloogia väljaandmist, A. H. Tammsaare romaani „Tõde ja õigus“ saksakeelse väljaande trükkimist ja raamatute ostmist Eesti-Soome raamatukogule Varssavi ülikooli juures ja eesti helitööde ostmist Belgradi muusikaakadeemia kogusummas 2 000 *kr*. Pärnu rahvusvahelise maleturniiri korraldamiseks on määratud toetust 500 *kr*. Peale selle on kulutatud väiksemaid summasid teaduslikkudeks õppereisideks välismaale ja välismaade kultuurtegelaste vastuvõttudeks ja nende tutvumisreisideks Eestis.

5. Kultuurtegelaste Pensionikassa.

Kultuurtegelaste Pensionikassa kolmas tegevusaasta (kassa asutati 1935. a.) andis ligi 12 000 *kr* ülejääki. I. IV 1938 oli kassal maksumaksjaid liikmeid 406, pen-

sionäre — 76. Tegevusaastal määrati uusi pensioone — 3. Tagavarakapitali on kogutud kolme aastaga 15 800 *kr*, tegevuskapitali 19 000 *kr*.

6. Tartu Ülikool.

Riigihoidja poolt 24. IX 1937 dekreedina antud Ülikoolide seaduse alusel toimus 1937/38. tegevusaastal Tartu Ülikooli valitsemise organite ümberkujundamine. Alates I. I 1938 määrati Ülikoolide seaduse alusel ülikooli rektor, prorektorid, teaduskondade dekaanid, Ülikooli Valitsus ning moodustati Ülikooli Nõukogu uues koosseisus.

Nimetatud seaduse alusel muutus Õigusteaduskonna majandusteaduse osakond iseseisvaks Majandusteaduskonnaks arvates I. I 1938. Seega töötab Tartu Ülikool nüüd kaheksa teaduskonnaga. Ülikooli õppekohtade koosseisus on uue seadusega loodud juurde 9 uut professuuri.

Üksikutes teaduskondades loodi tegevusaasta kestel juurde mitu asutist, nagu Ehitusõpetuse Kabinet, Väikeleoma-kasvatuse Katsejaam, Lihahügieeni Instituut jt., ning arendati nende tegevust ja sisustamist.

Arstiteaduskonna juures avati 1937. a. sügis-poolaastal uuesti Kehalise Kasvatuse Osakonna tegevus vastavalt tekkinud tarvidustele.

Eriprofessuuride alal pikendati leping Eesti Ühistegevuse Liiduga ühistegevuse professuuri ülalpidamise asjas.

Asutati ja täideti tšehhi keele ja kultuuri lektorat, mis töötab Tšehhoslovakkia valitsuse ülalpidamisel.

Töötati välja ja pandi kehtima Ülikooli maksude normid (RT 1938, 3, 16; 1938, 30, 238).

Ülikooli majanduse alal anti rida juhendeid, eriti Arstiteaduskonna kliinikute ning Õppe- ja katsemetskonna arvepidamise alal. Ehitati Väikeleoma-kasvatuse Katsejaama uus hoone, jätkati Loomaarstiteaduskonna uue haavakliiniku ehitamise ja silmakliiniku ümberehitamise töid.

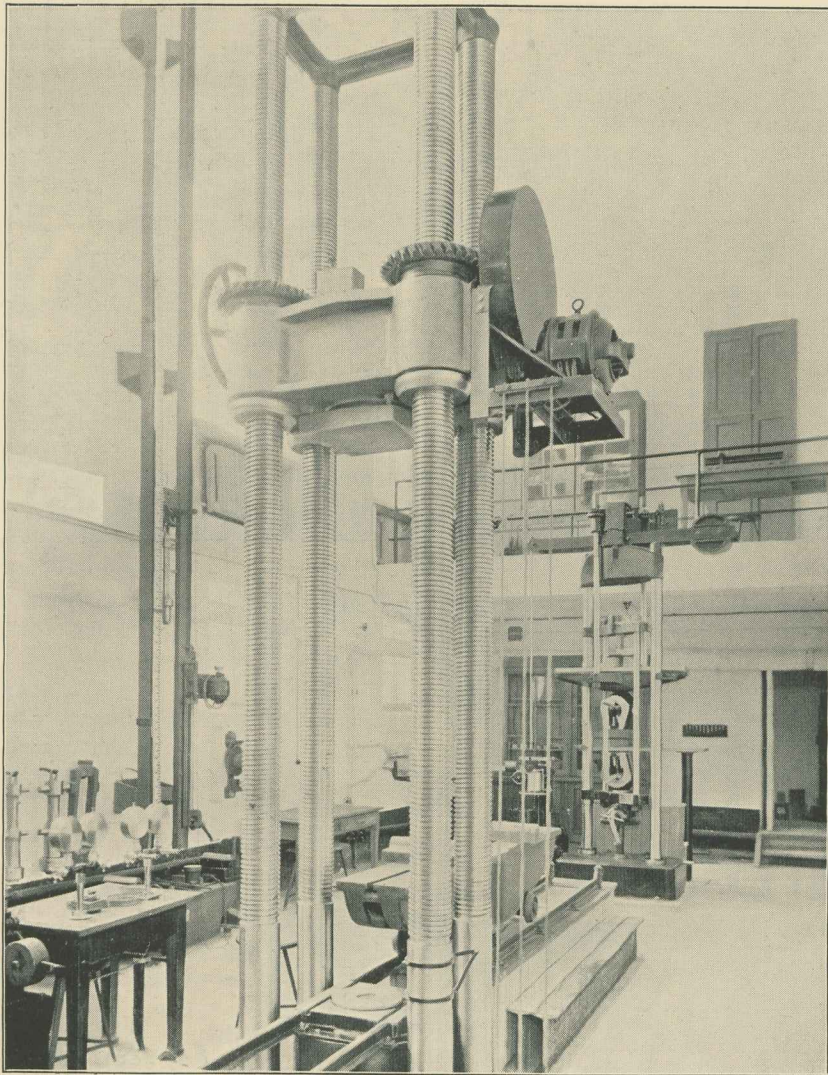
Ülikooli kulud olid tegevusaastal kogusummas 2 450 883 *kr*, sellest riigisummade alal 988 364 *kr* ja erisummade alal 1 462 519 *kr*. Erisummade tulused oli 1 568 212 *kr*.

Ülikooli 1937/38 vastuvõetavate üliõpilaste arv määrati kindlaks teaduskondade järgi ja korraldati võistluseksamid kõigis teaduskondades ja osakondades peale Põllumajandusteaduskonna, kuhu astuda soovijate arv ei ületanud kindlaksmääratud normi. Ülikooli võeti vastu 637 üliõpilast. Ülikooli astuda soovijaist ei pääsenud võistluseksamite tõttu ülikooli ligi 200.

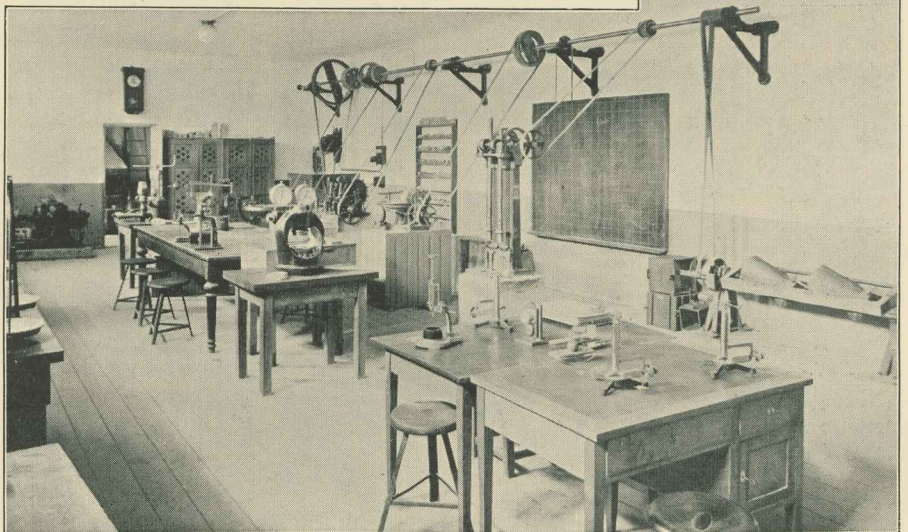
Üliõpilaste arv oli I. IV 1938 — 3113, nendest 2142 mees- ja 971 naisüliõpilast.

Ülikooli lõpetas tegevusaasta jooksul 309 üliõpilast, neist mehi 203 ja naisi 106.

Doktoridiplomeid anti välja 5, magistridiplomeid 18.

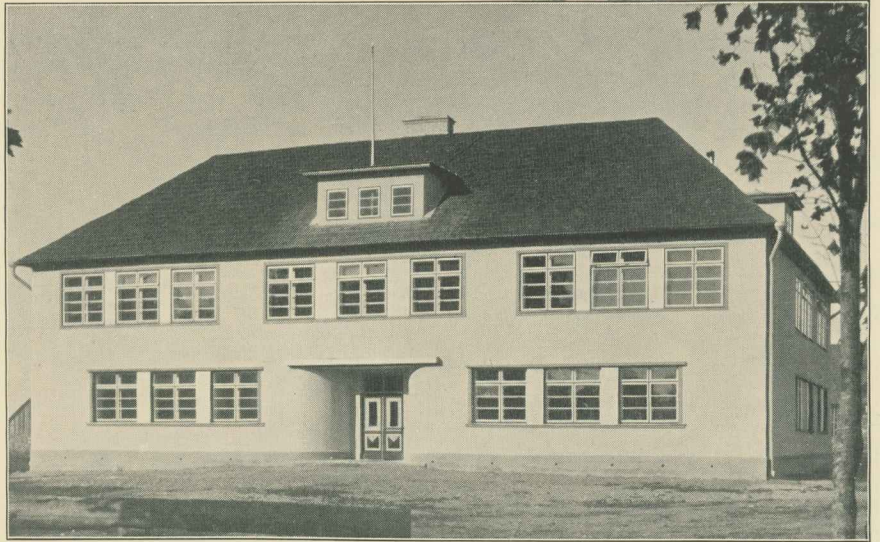

Tallinna Tehnikaülikooli suur masinaruum.

Tallinna Tehnikaülikooli tsemendi-laboratoorium.

Erastvere valla Kanepi 6-kl. algkooli maja.

*Põlgaste uus algkooli-
maja.*

*Eesti Punase Risti
K. Pätsi nimeline
Vabaõhukool Kose-
Lükatil.*

Üliõpilaskonna ajutine juhatus lõpetas oma tegevuse 1938. a. veebruaris, mil moodustati Ülikoolide seaduse alusel uus Üliõpilaskonna Esindus.

Teadusliku läbikäimise alal võttis Tartu Ülikool oma esindajate kaudu osa järgmistest kongressidest: Kõrgema hariduse kongressist Pariisis 26.—28. VI 1937, II rahvusvahelisest vaimse koostöö kongressist Pariisis 5.—9. VII 1937, Rahvusvahelisest folklori-kongressist Edinburgis 14.—21. VII 1937, Balti ajaloolaste päevast Riias 15.—20. VIII 1937, Lastearstide ja lastekaitse kongressist Roomas septembris 1937, Silmaarstide kongressist Kairos detsembris 1937 ja Leppe kongressist sealsamas märtsis 1938.

7. Gümnaasiumide, keskk- ja kutsekooliõpetajate ettevalmistus.

Tartu Ülikooli juurde asutatud Didaktilis-metoodiline Seminar töötas prof. G. Rägo

juhtimisel 1937/38. tegevusaastal 16 õppejõu ja 57 õpilasega. Võrreldes eelmise tegevusaastaga oli õpilasi rohkem 14. Seminar on soetatud õppeabinõusid ja raamatuid 25 000 kr väärtuses.

Kesk- ja kutsekooliõpetajate kutsekomisjon professor P. Tarvel'i juhtimisel pidas tegevusaastal kolm eksamisessiooni ja korraldas 1937. a. juunis kursused õpetajaameti kandidaatidele, millest võttis osa 52 kandidaati.

Kutseeksami õiendas tegevusaasta kestel 49 isikut, neist mehi 33 ja naisi 16.

8. Tallinna Tehnikaülikool.

Tallinna Tehnikaülikool (Tallinna Tehnikainstituut) töötas

kuni 31. XII 1937 3 osakonnaga: 1) ehitus-, 2) keemia- ja 3) mehaanika ja mehaanilise tehnoloogia. Ülikoolide seadusega, mis antud Riigihoidja poolt dekreedina 24. IX 1937, muudeti Tallinna Tehnika-instituut Tallinna Tehnikaülikooliks alates 1. I 1938. Samast ajast alates töötab Tallinna Tehnikaülikool kahe teaduskonnaga: 1) Ehitus- ja Mehaanikateaduskond ja 2) Keemia- ja Mäeteaduskond. Ehitus- ja Mehaanikateaduskond jaguneb kahte osakonda: ehitus ja mehaanika; samuti kahte osakonda jaguneb Keemia- ja Mäeteaduskond: keemia- ja mäeosakond.

Üliõpilasi oli 1. IV 1938 — 532, neist 514 mees- ja 18 naisüliõpilast. Ülikooli lõpetas 4 üliõpilast. Üliõpilasorganisatsioonid on kuni 1. I 1938 16. Ülikoolide seadusega muudeti üliõpilasorganisatsioonid üliõpilaskonventideks. Neid registreeriti Tallinna Tehnikaülikooli juures 13. Valiti üliõpilaskonventide vanemad, kuraator ja abikuraator.

Tehnikaülikooli kulud olid 1937/38. tegevusaastal 497 446 kr, millest 380 615 kr langes riigisummade ja 116 831 kr erisummade arvele.

Tehnikaülikooli raamatukogu täiendamiseks kulutati 1937/38. tegevusaastal 17 000 kr, mille abil soetati uusi raamatuid kokku 799 köidet, peale selle saadi 118 köidet mitmesugustelt asutistelt ja isikutelt annetistena.

Üksikute laboratooriumide sisustamisest võiks tõsta esile: raskusjõu mõõtmisriista — geodeesia-laboratooriumis; mitmekesisid seadmeid keemilise tehnoloogia alal; vormivibraatorit betooni tihendamiseks vormides ja kulumisaparaati kulumiskatsete teostamiseks liivajoaga — raudbetoon-, puu- ja massiivkonstruktsioonide laboratooriumis; rida katseseadiseid teedlaboratooriumis ja teadusliku päevapildistamise seadist — vesiehituse ja aluspõhjamehaanika laboratooriumis.

Tallinna Tehnikaülikooli Nõukogu omal koosolekul 9. II 1938 valis Riigihoidja K. Päts'i ja Sõjavägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoner'i Tallinna Tehnikaülikooli tehniliste teaduste audoktoriteks nende suurte teenete eest kõrgema tehnilise hariduse korraldamise ja edendamise alal.

9. Riiklik Katsekoda.

1937/38. tegevusaastal Riiklik Katsekoda, töötades mehaanot-

tehnilise, keemia- ja elektro-tehnilise osakonnaga, lahendas mitmesuguseid teaduslik-tehnilisi küsimusi ja tegi katseid metallidega, loodus- ja kunstkiividega ning sideainetega, nahkade ja tekstiilsaadustega. Eesti loodusvaradest on tehtud rida analüüse lubjapagudest, turbaproovidest ja on suuremal hulgal analüüsitud vosvoriiti, põlevkivi ja põlevkivisaadusi. Peale selle on tehtud mehaanilisi ja keemilisi katseid mitmesuguste kaupade ja keemiliste ainete. Katsude arvu kohta osakondade järgi annab ülevaate järgnev tabel.

Riikliku Katsekoja tegevus 1937/38. a.

Osakond	Riigi- ja omavalitsusasutisilt		Eraasutisilt ja ettevõt-teilt		Kokku	
	kat-sude arv	summa kr	kat-sude arv	summa kr	kat-sude arv	summa kr
Keemia	645	12 496	353	4 753	998	17 249
Mehaanotehniline . .	450	2 535	963	6 049	1 413	8 584
Elektrotehniline . .	92	299	280	1 512	372	1 811
Kokku	1 187	15 330	1 596	12 314	2 783	27 644

10. Tallinna Konservatoorium.

Uute õppekavade väljatöötamise ja kinnitamisega konservatooriumi õppetöö jätkus tegevusaastal reorganiseerimissuunas. Tegevusaastal asutati uute aladena juurde kooli- ja kirikumuusika ala. Koolimuusika ala valmistab ette tarviliste erioskuste ja -teadmistega varustatud keskkooli ja gümnaasiumi laulu- ja muusika-õppejõude; kirikumuusika alal saavad ettevalmistuse luteri ja ap.-õigeusu kirikuile vajalised organistid, koorijuhid ja regendid.

Õpilasi oli konservatooriumis tegevusaasta I semestril 324 ja II semestril 337, õppejõude 41. Õpilasi vabastati õppemaksust 2 220 kr ulatuses ja anti stipendiume 3 750 kr suuruses summas. Õpilasohtuid korraldati 11. Konservatooriumi kulude kogusumma 102 100 kr kaeti elarve järgi riigisummadega 63 075 kr ulatuses ja ülejäänud summa konservatooriumi eri-

summade tuludest, mis moodustuvad peamiselt õppemaksudest.

Tegevusaasta jooksul edutati professoreiks kolm konservatooriumi vanemat õpetajat.

Konservatooriumi lõpetas tegevusaastal 36 isikut, neist 1 ekstermina.

11. Lavakunsti-kool.

Riikliku teatrikunsti kooli asutamise küsimus lahenes tegevusaastal vastava määruse andmisega Vabariigi Valitsuse poolt 18. VIII 1937 (RT 1937, 68, 574), mille alusel nimetatud kool võib alata tegevust Tallinna Konservatooriumi osakonnana kolmeaastase õppekursusega.

Nimetatud kooli avamiseks tehti eeltöid ja ka ümberehitusi Tallinna Konservatooriumi ruumides. Koostati kooli õppekavad ning peeti läbirääkimisi koolijuhataja ja õppejõudude ametisse määramise alal.

12. Riigi Kesk-arhiiv.

Riigi Keskariiv jätkas järelevalve teostamist arhiivide üle arhivaalide parema säilimise ja kaitse huvides, milleks korraldati rida inspeksioone ja koondati ülevõetud, deponeeritud, kingitud ja ostetud arhivaale 55,80 arhiivimeetrit ja 203 kaarti ning plaani. Teostati korraldus- (609,42 a.-m), parandus- (2 789 lehte, 27 kaarti ja 10 köidet), köitmis- (arhivaale 70 köidet, raamatuid ja ajalehti 152 köidet, väiksemaid parandus- ja köitmistööid 3 363 üksust) ja puhastustööid (2 374,01 a.-m).

Ajaloolises osakonnas oli korraldamisel 156,48 a.-m arhivaale, administratiivosakonnas — 231,91 a.-m ja kohtuosakonnas üle 200 a.-m arhivaale.

Keskariivi uurimissaali külastati uurijate poolt 6 335 korral. Uurimiseks kasutati arhivaale 10 861 üksust. Arhiivi külastajate hulgas oli rohkesti välismaalasi.

Tihedat kasutamist leidnud käsiraamatukogu suurenes 156 köite ja 52 ajakirja-aastakäigu võrra. Raamatukogu kataloogi jaoks kirjutati 11 617 sedelit.

Arhivaale laenati ajutiseks kasutamiseks 350 korral, fotokoopiaid valmistati 2 429, neist tellimise peale 2 004.

Silmapaistvaks sündmuseks tegevusaastal oli arhivaalide näituse „Eesti iseseisvuse sünd“ korraldamine, mis teostati ühiselt Riigiarhiivi ja Sõjaarhiiviga. Näitus oli avatud Tallinnas 23. II—9. III 1938 ja Tartus 13. III—20. III 1938. Näituse külastajaid oli Tallinnas ca 6 000, Tartus 5 184.

Keskariivi ruumides seati pärast ümberkorraldamist uuesti üles alatine arhivaalide näitus, mis tahab anda arhiivi külastajatele süstemaatilise läbilõike Eesti ajaloost.

Tegevusaastal ilmusid trükist ERKA toimetised nr. 5 — „Riigi Keskariiv 1932—1937 ja arhiivinduslike eriküsimusi“.

Riigi Keskariiv on oma personaali kaudu võtnud osa teaduslikest üritustest ning teaduslike jt. organisatsioonide töist kodu- ja välismaal. 1937. a. augustis Riias peetud Balti mere maade ajaloolaste kongressist võttis Keskariivi esindajana osa Keskariivi direktor dr. O. Liiv.

13. Teatrid.

Hinnates teatrite hariduslikku ja kasvatuslikku tähtsust ning nende edukat arenemist, on võimaldatud teatritele suuremaid toetussummasid, mis soodustab nende hoogsat tööd.

Teatrite rändtegevuse ja linnateatrite külalisetenduste reguleerimise küsimust kaalus tegevusaastal Teaduse ja Kunsti Osakond peale pikemat ettevalmistamist ja määras ära igale teatrile ta tegevuspiirkonna ja etenduste arvu suuremates ja sagedamini külastatavates keskkohdades. Uue korraga kadusid ära üksteise tegevuse kahjustamised teatrite rändtegevuses; teatritele kindlustati nende tegevuspiirkonnad, mis soodustab eriti provintsiteatritele nende püsivust teatrilise või poolkutselisenä. Uus kord viis linnateatrite paremaid saavutusi senisest laiemate hulkade ette, sest et teatrid külastasid rohkem rahvamaju. Kuna rohkemkülastatavate kohtade jaoks olid püstitatud ka välisrühmade etenduste koguarvu ülemmäärad, siis teatrite rändtegevus kohtadel ei saanud enam halvata kohapealseid teatrikunsti harrastusi, vaid olid sellele kasuks eeskujuna ja maitsearendajaina.

Eesti kutseliste teatrite tegevuse kohta annab ülevaate järgnev tabel.

Eesti kutseliste teatrite tegevus 1936/37. hooajal.

	Lavastuste arv			Etenduste arv	Vaatlejate arv	Kassa kr	Keskm. 1 etenduse kohta			Vaatlejate arv etenduste liikide järgi				
	uusi	korrald. vanu	kokku				Vaatlejad	Sissetulek kr	Toetust saanud aasta jooksul riigilt ja omavalitsusilt kr	Toetuse näol juurde makstud iga vaatleja kohta s	sõnalavastus	ooper	operett	kokku
Estonia	20	16	36	293	189 244	146 506	640	500	123 000	68	75 722	48 110	65 412	189 244
Vanemuine	18	2	26	326	80 730	51 173	248	157	69 900	86	50 064	2 545	28 121	80 730
Eesti Draamateater	9	2	11	383	97 245	70 784	253	185	40 340	41	97 245	—	—	97 245
Töölisteater	13	7	20	274	95 520	48 389	348	177	24 550	25	95 520	—	—	95 520
Ugala	14	2	16	164	37 174	14 876	227	91	12 800	34	37 174	—	—	37 174
Narva	11	2	13	108	30 369	12 613	282	117	11 600	38	18 643	—	11 726	30 369
Endla	12	3	15	99	30 093	13 718	304	138	14 030	46	24 301	—	5 792	30 093
Kannel	9	4	13	74	15 216	6 078	206	82	5 545	36	14 249	—	967	15 216
Kuressaare	16	1	17	52	8 091	3 941	156	76	2 000	25	6 449	—	1 642	8 091
Valga	10	—	10	33	8 442	3 346	256	101	2 700	32	6 977	—	1 465	8 442
Kokku	132	45	177	1 806	592 124	371 424	328	206	311 465	52	426 344	50 653	115 125	592 124

14. Näidendite autorhonorar. Osakond jätkas ettekandeks soovitavaks peetud algupärase näidendite autoritasu maksmist nende väikelavade eest, kes ei saa toetust riigieelarvest ega Kultuurkapitalist. Selline toetusviis ühtlasi tõstab paremate näidendite mängitavust, mis peale maapidude kava taseme tõstmise on kaudseks toetuseks ka näitekirjanikele.

Soovitavate näidendite nimestikku on võetud 167 näidendit.

15. Rahvamajad. Osakond on jätkanud rahvamajade võrgu arendamist võimaluste piirides. Asunduskapitali 1937. a. eelarves rahvamajade ehitamise laenuks ettenähtud 50 000 kr arvel jätkati ehitatavatele ja ümberehitatavatele rahvamajade laenude andmist kuni 1937. a. lõpuni. Kuna Asunduskapital 1. jaanuarist alates vastava seadusega muudeti ümber Maakapitaliks ja selle eelarves vastavad summad puudusid, siis tegevusaasta kolmel viimasel kuul seda laenuandmist jätkata ei saadud. Tegevusaasta jooksul oli märgata uute rahvamajade ehitamise ja ümberehitamise elavnemist, mis on tulenenud majandusliku olukorra paranemisest maal.

Maanäitelavade ehituskrediidi 18 000 kr abil võimaldas osakond maanäitelavade ehitamist, ümberehitamist ja korrastamist. Sellest summast kulutati ca 30% Eesti Haridusliidu kaudu maanäitelavade seadeldiste ja dekoratsioonide valmistamiseks.

16. Kunstinäitused ja kontserdid. Võrreldes eelmise tegevusaastaga on kunstinäituste korraldamise alal tegevus elavnenud. Peale kodumaa 3 eesti kunsti üldnäituse ja teiste näituste korraldati Tallinnas neli välismaa kunstinäitust ja Eesti kunstinäitus Leedus.

Eesti helikunsti propageerimise alal tuleb mainida eesti ooperijõudude väarikat esinemist välismaade teatrite ooperites, noorte lauljate Karrisoo ja Taleši esinemist lauluvõistlustel Viinis, üliõpilaskonna segakoori esinemist kontsert-reisul paljudes välisriikides ning eesti noorte viiulikunstnikkude esinemist Brüsseli rahvusvahelistel viiulikunstnikkude võistlustel.

17. Muinasvarade kaitse ning korraldamine. Muinasvarade kaitse ning korraldamise alal on möödunud tegevusaastal jätkatud registreeritud muinasvarade seisukorra ning korrashoiu inspeksiooni, mis on üldiselt andnud rahuldavaid tulemusi. Uusi muinasvaru on kaitse alla võetud piiratud ulatuses, kuna muinasvarade põhikogu kohta on kaitse juba varem teostatud. Tegevusaasta lõpuks oli muinsuskaitse alla võetud üle maa 1 396 esiajaloolist kinnismuistist, 416 ajaloolist ja kultuurajaloolist kinnismuistist ning 841 vallasmuistist ja nende kogu. Muinasvarade kaitse seaduse põhjal saadud leidude ning teaduslike kaevamiste ja ostu teel saadud

esemete kaudu täienesid riiklikud muinasvarakogud aasta jooksul 1 277 muinasesemega ja ca 10 000 mündiga.

1937. a. suvel jätkati osalt riiklike ja osalt erasummadega muinaslinnade kui tähtsamate muinas-aegsete asustuskeskuste kaevamist. Iru linnusel, lisaks eelneval aastal alustatud kaevamiste edasi viimisele, paljastati linnuse S-osas paeplaatidest ehitatud kaitsemüür. Suure-Jaani Lõhavere linnamäel alustatud proovikaevamised andsid tähelepanuvaid tulemusi, eriti tuleb mainida linnuse serval avastatud palktara männipalkidest rõhtasendis. Kaevamisi toimetati veel Kunda kiviaja-asulal, Äksi Kobratu kivikalmel, Kuusalu Muuksi kalmel, Kuusalu Valkla vanema raua-aja põletiskalmistul, Petseri valla Verepkova kääbaskalmistul jm., kokku 12-es eri kohas.

Linnuste uurimist jätkati antikvaarilis-topograafiliselt seisukohalt, kusjuures valmistati Saare- ja Läänemaa 11 linnusest kokku 15 plaani.

Pirita kloostris varemisi teostati kiriku põhjamüüri konserveerimist. Padisel viidi edasi kloostrivaremete restaureerimis- ning parandustöid, samuti jätkusid tööd Põltsamaa lossi siseruumide restaureerimise alal, mis lossi omaaegsete esindusruumide ulatuses viidi lõpule. Varemete konserveerimise töid Haridusministeeriumi osalisel toetusel teostati Viljandi, Haapsalu ja Kuressaare lossivareteis ning väiksemaid restaureerimis-, parandus- ning ümberehitustöid mitmel pool üle maa.

18. Muuseumid. Riikliku ning ka eratoetuse kaudu intensiivistunud muinasteadusliku uurimuse tõttu on kasvanud arheoloogilise keskmuseumi, nimelt Tartu Ülikooli Arheoloogia Kabineti kogud, mille varade seisu kohta annab ülevaltoetuse järgnev tabel.

Arheoloogia Kabineti muinasleidude ja varade seis.

	Muinasteaduslikud kogud		Raamatu-kogu		Valguspildid	Ülesvõtted	Aparatuurid ja instrumendid
	peanumbrite järgi	alamumbrite järgi	raamatud	ajakirjad			
Varade seis							
1. IV 1937	3 462	26 173	1 524	702	859	2 469	146
Juurdekasv							
1. IV 1937—							
—1. IV 1938	81	1 062	43	26	78	200	2
Varade seis							
1. IV 1938	3 543	27 235	1 567	728	937	2 669	148

Sihtasutus Eesti Rahva Muuseum. Jooksvate korraldustööde kõrval Eesti Rahva Muuseumis ehitati 1937/38. a. osa ruume ümber ja teostati remonttöid. Muuseumi peasissekäigu kohale paigutati Saaremaa marmorist tahvel muuseumi asutaja J. Hurda mälestuseks. Väljapanekuruumides varustati vitriine elektrivalgustusega.

Muuseumi külastajate arv oli 18 988 (eelm. a. 18 225). Külastajaist oli 1 456 (2 007) välismaalast.

Muuseum oli väljaannete-vahetuses 212 (207) asutisega, neist 191 (188) välismaist ja 21 (19) kodumaist. Alaliste korrespondentide võrgu liikmete arv tõusis 393-le (361).

Eesti Rahva Muuseumi pildikogu juurdekasv oli 1 713 (1 072) nr. Seis 1. IV 1938 oli 23 251 nr. Klišeekogus oli 1. IV 1938 — 1 843 klišeed.

Populariseeriva tegevuse alal jätkusid igapäevased raadio-ettekannete seeriad muuseumi personali poolt. Eesti Kulturfilm valmistas muuseumi väljapanekutest filmi. Rahvakunsti elustamise aktsioonist tingituna töötas muuseumi juures Rahvarõivaste Nõuannete Büroo. Muuseumi kirjastusel ilmusid käsiraamat „Eesti Rahvarõivad“ ja „Eesti Rahva Muuseumi Aastaraamat XI“.

Oma väljapanekutega on muuseum võtnud osa 6 näitusest kodu- ja välismaal.

Rahvateadusliku osakonna kogude seis oli 1. IV 1938 (sulgudes aasta-juurdekasv): etn. esemeid (arvestamata A. Põrga pärand, mis on veel korraldamisel) 39 813 (5 219), etnograafiline arhiiv 21 972 lk., etnogr. varia arhiiv 1 052 (62) lk., korrespondentide vastuseid 41 479 (8 868) lk., topograafiline arhiiv 13 124 (48) lk., koopiaste arhiiv 5 031 (1 479) lk., etnograafilisi jooniseid 1 910 (300) lehte, muuseumi esemeist jooniseid 1 552 (73) lehte ja fotosid 1 311 (146) negatiivi, käsiraamatukogu 2 334 (70) köidet.

Nimetatud osakonna tööst tuleb tegevusaastal mainida käsiraamatu „Eesti Rahvarõivad“ koostamist ja paari tuhandesse numbrisse tõusva deposiitkogu kataloogimist, nummerdamist ja magasineerimist.

Kunsti- ja kultuuriloolise osakonna tegevus 1937/38. a. oli peamiselt seotud kultuurilooliste materjalide korraldamise tööga. Korraldatud esemete üldarv on 1 602 nr. Väljapanekute alal on ümber korraldatud muuseumi relvakogu, kusjuures eksponaatide arv tõuseb 256 nr-ni (enne 166 nr.). Kultuurilooliste esemete üldarv 1. IV 1938 oli 3 483 nr. Kunstiesemete juurdekasv 1937/38. a. 411 (98) nr. ja seis 1. IV 1938 — 2 749 nr. Tegevusaasta jooksul on kunstikogust välja langenud omanikele tagasiannetena 7 nr.

Arhiivraamatukogu. Tegevusaasta jooksul oli raamatukogu juurdekasv raamatute, maakaartide, nootide jne. näol 7 126 ühikut ja ajakirju ning ajalehti 682 aastakäiku, kokku seega 7 808 ühikut.

Üldine raamatukogu koostis tõusis aasta lõpuks seega 142 232 ühikule. Kasutatud on raamatukogu koha peal lugemissaalis 1 810 isiku poolt, kes on tarvitanud 12 858 ühikut, neist raamatuid 7 132 köidet ja ajakirjandust 5 726 ak. Väljapoole laenutatid 352 köidet.

Eesti Rahvaluule Arhiiv (ERA). Kogusummas leidis 1. IV 1938 arhiivis 539 197 lk. rahvaluulelisi käsikirju (aastane juurdekasv 27 289 lk.), 547 fonograafirulli (27), 91 heliplaati (61), 855 päevapilti (270) ja 519 raamatut (112). Oktoobris 1937 tähistati arhiivi kümneaastast tegevust vanavarakogujate kur-

sustega, millest võttis osa 16 paremat kaastöölist. Iseseisvuspühaks 1938 jagati paremaile kogujaile Riigihoidja auhinnadena 500 kr 16 isikule, lisaks arhiivi ergutuspreemiaid 10 kr 22 isikule.

Arhiivi kirjastusel ilmusid toimetused nr. 6—8 ja „Rahvapärimuste Selgitaja“ nr. 3, nendest on „Valimik eesti rahvatantse“ mõeldud laiemale üldsusele kasutamiseks. Arhiiv on võtnud osa rahvatantsude näitusest Pariisis, etnoloogide kongressist Edinburgis ja Balti ajaloolaste kongressist Riias.

Eesti Bibliograafia Asutises jätkati eesti ajakirjanduse sisu bibliografeerimist. Üldse registreeriti aasta jooksul ümarguselt 30 000 eri kirjutist 56 000 bibliograafilisele sedelile. Sedelite üldarv Eesti Bibliograafia Asutise kataloogides oli 1. IV 1938 733 000. Jätkati kataloogide liigitusliku detailiseerimist kasutamise hõlbustamise huvides ja künnendliigitusele vastava märksõnastiku väljaarendamist.

(Juuresoleval pildil on näha osa Eesti Bibliograafia Asutise sedelkappidest.)

Eesti Kultuurilooline Arhiiv jätkas eraarhiivaalide kogumist. Tegevusaasta kestel koguti uusi materjale 117 numbrit (79). Saadud kogudest tuleb tõsta esile eriti Kurgjalt saadud C. R. Jakobsoni kirjakogu, mis pakub väärtuslikku allikainest meie rahvusliku ärkamisaja sündmuste ja nähtuste mõistmiseks ja valgustamiseks.

Aasta kestel korraldati ja inventeeriti 629 mappi arhiivaale. Samal ajal valmis ca 4 000 kaardi suurune fotode sedelkataloog ja aastaid kestnud tööd autorisedelkataloogi juures, mis sisaldab 75 000 kaarti, jõudsid lõpujärku. Aasta lõpul alustati C. R. Jakobsoni kirjavahetuse trükis avaldamise eeltöid.

Sihtasutis Eesti Kunstimuuseum jätkas tegevusaastal eeltöid muuseumihoone püstitamiseks Gildide varade korraldamise seadusega selleks määratud krundile, mis asub Tallinnas Aia tänava ja Merepuiestee vahelisel maa-alal. Kolme kodumaa ja kolme välismaa — soome, rootsi ja ungari — arhitekti vahel korraldatud valikvõistluse tulemusena paluti arhitekt E. Kuusik'ut koos arhitekt E. Jakoby'ga valmistada muuseumihoone lõplik ehitusprojekt, milleks Ehituskomisjon andis vajalike juhtnööre nii üksikute ruumide suuruse, asetuse kui ka hoone faasadi kohta. Kuu lõplik ehitusprojekt valmib, loodetakse muuseumihoone ehitust alata Vabariigi 20. juubeliaastal. Kapitali muuseumihoone ehitamiseks on kogutud ligi 350 000 kr.

Tallinna Eesti Kunstimuuseum kui eesti kunsti keskmuuseumi ülesannete senine täitja on tegevusaasta kestel täiendanud oma kogusid 37 toosega, neist on ostu teel omandatud 14 eesti kunstniku ja 2 välismaa kunstniku maali, depositsioonina on saadud 8 kodumaa ja 12 välismaa kunstniku maali. Üks skulptuurteos saadi annetisena. Muuseumi ühaldamiseks määrati Tallinna Eesti Muuseumiühingule toetust Kultuurkapitalist.

Muusikamuuseum kui ainulaadne eesti helikunsti keskmuseum Tallinna Konservatooriumi hoone juures asetsevas vanas linnatornis on äratanud huvi eesti vanade muusikariistade kogumisega ja on oma ringreisudega tutvustanud laiemaid rahvahulki eesti vana rahvamuusikaga ja laulukutega.

Kohalikud muuseumid. Provintsilinnade — Narva, Pärnu, Kuressaare, Viljandi, Rakvere, Paide, Haapsalu, Petseri jt., samuti ka kihelkonna-muuseumide (Tori muuseum) tegevuses tuleb mainida hoogsat edu ja arenemist.

Märkimisväärne on Petseri kloostri muuseumi ruumide laiendamine ja väljapanekute osaline ümberkorraldamine, mille tõttu selle muuseumi väärtuslikud kogud on senisest kättesaadavamad asjastuhvitatuile külastajale.

Vanavara kogumise, säilitamise ja korraldamise vastu on äratatud huvi ka väiksemates keskkohades, mille tagajärjel on asutud kohalikkude muuseumide asutamisele ka maal.

19. Kõrgemad eraõppeasutised. Teaduse ja Kunsti Osakonnale alluvate kõrgemate eraõppeasutistena tegutsesid 1937/38. õppeaastal: Kõrgem Kunstikool „Pallas“ Tartus 9 õppejõu ja 95 õpilasega, kooli kuratooriumist võttis osakond osa oma esindaja prof. P. Tarvel'i kaudu; Vene Akademiilise Grupi Polütehniline Erainstituut 18 õppejõu ja 110 õpilasega; selles arvus oli eesti rahvusest õpilasi 20, vene rahvusest 79, saksa 6, juudi 1 ja muust rahvusest 1; Tartu Usuteadus-filosoofiline Lutheri Erainstituut 9 õppejõu ja ligi 50-ne õpilasega. Õpilastest oli umbes 30% Saksa riigi kodanikud.

20. Kunstikoolid. Helikunstikoolidena jätkasid tegevust 1937/38. teg.-aastal Tartu Kõrgem Muusikakool, Narva ja Valga eramuusikakool, Ella Hirsch'i ja G. Kapp-Rukteschelli eramuusikakoolid Tallinnas, E. Schützi muusikakool Narvas. Oma tegevuse lõpetas N. Murrik-Polonski klaveristuudio Tallinnas 1938. a. märtsikuus.

Kujutava kunsti alal tegutses A. Kaigorodovi maalikunsti-stuudio Tallinnas 3 mees- ja 10 naisõpilasega ning ühe õppejõuga.

21. Välismaail õppijad ja õppetipendiumid. 1937/38. tegevusaasta kestel soovitas Teaduse ja Kunsti Osakond välisvaluuta andmist üle 200

välismaail õppijale, neist oli alatisi õppijaid üle 150-ne isiku, kellele kodumaal ei ole võimalik edasi õppida vastava õppeala puudumisel, või kes õppimist algasid välismaail juba enne Tartu Ülikooli Tehnikateaduskonna ja Tallinna Tehnikaülikooli asutamist. Eriline huvi lennuasjanduse ja tekstiiltööstuse alal välismaail õppimiseks püsib. Õppijaid oli 12 riigis, kõige rohkem oli neid Tšehhoslovakkias ja Saksas.

Õppetipendiume sai tegevusaastal üks lennuasjanduse ja teine paberitööstuse alal õppija. Kolmele isikule võimaldati ülikooli lõpetada ühekordse toetussumma määramisega.

Eesti-Soome ja Eesti-Ungari kultuurkonventsiooni alusel võimaldati vahetusstipendiume õppimiseks vastavates ülikoolides ja hõimurahvaste elu ja kultuuriga tutvumiseks.

22. Rahvusvahelised suhted teaduse ja kunsti alal. Välismaade teadus- ja kunsti-asutistega ning rahvusvaheliste organisatsioonidega

ühenduse pidamist teostati nii osakonna kui ka temale alluvate kõrgemate õppeasutiste, Riigi Keskarhiivi, Eesti Rahva Muuseumi ja teiste asutiste ning akadeemiliste organisatsioonide kaudu.

Lahendati Rahvusvahelise Vaimse Koostöö Instituudi ning Rahvusvahelise autoriõiguste kaitse Berni konventsiooniga seotud küsimusi, vahetati teaduslikke väljaandeid ja võeti osa rahvusvahelistest kongressidest, juubelitest jm. üritustest. Mainida tuleks osavõttu Riias 23.—28. aug. peetud Baltimaade ajaloolaste päevast mag. E. Laid'i, Roomas 16.—21. maini peetud X rahvusvahelisest keemiakongressist prof. P. Kogerman'i ja Pariisis 19.—27. sept. peetud rahvusvahelisest häälekongressist mag. phil. P. Ariste kaudu.

Koguti andmeid ja avaldati seisukohti rahvusvaheliste küsimuste, muude hulgas ka kalendrireformi konventsiooni kohta Rahvasteliidule. Tegevusaastal leidsid kinnitamist Eesti-Soome ja Eesti-Ungari kultuurkonventsioon. Viimase sõlmimiseks teostas Haridusminister kol. A. Jaakson sõidu Ungarisse koos Teaduse ja Kunsti Osakonna direktori prof. dr. J. Vasar'aga.

III.

KOOIIVALITSUS.

1. Üldine olukord. Koolivalitsuse tegevus oma jooksva administratiivse töö kõrval oli 1937/38. a. suunatud eeskätt õppe- ja kasvatustöö süvendamisele, eriti oli selles töös rõhutatud kooli kasvatuslik külge. Kasvatusküsimusi käsitleti koolijuhatajate kokkutulekul „Estonias“ 19. XII,

samuti koolivalitsuste juhatajate koosolekul Tallinnas 12. IV, koolide inspektorite päeval Tartus 26. IV ja inspektorite erinõupidamisel Tondil 17. ja 18. VIII koolijuhatajate laagris Tondil ning keskkoolide ja gümnaasiumide juhatajate konverentsil Tallinnas 18. VIII.

Sama sihti taotleb algkoolilõpetajate päev, mis 1937. a., esmakordselt üleriigiliselt, korraldati 30. V kõigis valdades, alevites ja linnades ja mis pidi kriiputama alla algkooli kui rahvakooli tähtsust meie koolisüsteemis ning kus koolidele anti üle Riigihoidja kingitus (Eesti Entsüklopedia). Kooli kasvatustöö süvendamisele pidi andma erilise tõuke koolijuhatajate laager Tondil 16.—20. VIII, millest võtsid osa kõik koolide inspektorid ja 528 algkooli meesjuhatajat üle riigi.

Õppetöö alalt valmisid lõplikult alg-, keskkoolide ja gümnaasiumide õppe- ja tunnikavad, mis avaldati trükis eribrošüüridena, ja korraldati ümber keskkoolide ning gümnaasiumide võrk. Ka muudeti avalikkude algkoolide võrku õppetöö olude soodustamise sihis ja asuti õpperaamatute turu korraldamiseks standardõpikute koostamisele.

Tõsteti õppejõudude tasusid ühenduses riigiteenijate tasude suurendamisega.

Üldse 1937/38. tegevusaasta oli rahulik tööaasta nii HM Koolivalitsuses eneses kui ka koolides. Viimaste tegevust häirisid teataval määral õpilaste haigestumised, mis halbade ilmade tõttu võtsid mitmel pool taudilise ilme. Eriti laialdane oli gripilaine 1938. a. märtsis (kulminatsioon aprillis), kuna sarklaksisse ja difteeriti haigestumised novembrist jaanuarini olid tagasihoidlikumad.

2. Kooli korraldamiseks ja määrusi.

1937/38. tegevusaastal töötati välja ja pandi kehtima Keskkoolide seaduse muutmise seadus (§ 3, 4, 20 ja 26), Õpetajate seminaride seadus, Haridusnõuniku ja koolinõuniku nimetuse muutmise seadus, Koolide inspektorite tasude seaduse muutmise seadus (§ 1^a ja 1) ja Koolide inspektorite palgalisa seadus, Õppejõudude tasude seaduse muutmise seadus (§ 3 ja 4), Vabadussõjast osavõtnutele ja nende lastele soodustatud tingimustel hariduse andmise seadus ning Eraõppeasutiste toetamise seadus. Vastavalt nendele seadustele: 1) keskkool jaguneb 5-aastase kursusega progümnaasiumiks ja 3-aastase kursusega reaalkooliks, kusjuures progümnaasiumi I klassi võetakse algkooli IV klassi lõpetanuid ja reaalkooli I klassi — algkooli VI klassi lõpetanuid; 2) õpetajate seminaride asutamisega, kus õpetus kestab 4 aastat ja kuhu võetakse vastu keskkoolide lõpetanuid, seatakse algkooli õpetajate ettevalmistamine uutele alustele; 3) haridusnõunikud ja koolinõunikud on nimetatud ümber koolide peainspektoreiks ja koolide inspektoreiks; 4) koolide inspektorite ja õppejõudude tasud viidi samale tasemele kui vastavate riigiteenijate tasud, kusjuures inspektoritel, kes seni ei saanud teenistusvanuse tasu, määrati palgalisa 2,20—12 kr kuus; 5) reguleeritakse Vabadussõjast osavõtnute ja nende laste õigusi hariduse saamiseks ja 6) reguleeritakse toetuse andmist eraõppeasutistele.

Koolide tegevuse lähemaks korraldamiseks nii õppe- ja kasvatustöö kui administratiivalal pandi

kehtima rida määrusi. Osa nendest määrustest on säärased, mis uuendatakse iga aasta, nagu määrus õppetöö vaheaegade, üldiste ning kohalikkude pühade ja muude tähtpäevade kohta, määrus ajalehe kohta, kus tuleb kuulutada õppejõudude valimistest jne. Teine osa määrustest on püsiva iseloomuga ja neist olgu siin märgitud: algkooli, keskkooli ja gümnaasiumi tunnikava määrus ühes nimetatud koolide tunnikavadega, algkoolide rakendusraamatute määrus, korraldus koolipitsatite kohta, kooliraamatute tarvitusele võtmise korraldus ja koolide tuletõrje määrus. Nendest määrustest omab erilist tähtsust koolide tuletõrje määrus, kuna see annab kooliüldalpidajaile ja koolijuhatajaile üksikasjalised eeskirjad tuleõnnetuste vältimiseks, samuti ka eeskirjad tegutsemise kohta tuleõnnetuse puhul. Kooliraamatute tarvitusele võtmise määrus sisaldab nüüd tervikuna kõik eeskirjad õppe- ja käsiraamatute läbivaatamise, tarvitusele võtmise ja järelevalve kohta, lahendades ühtlasi ka kooliraamatukogude korraldamise küsimuse, kuna seni need alad olid üksikult normeeritud erimäärustega. Algkoolide rakendusraamatute kindlaksmääramine oli hädasti vajalik, kuna sel alal valitses ebakorraline mitmekesisus. Ühes rakendusraamatute määrati ka alused ja kord koolide asjaajamise alal.

Peale selle tuli koolielus mitmesuguseid üldise iseloomuga küsimusi ja alasisi lahendada ja korraldada ringkirjadega. Nii anti üksikasjalisi juhendeid algkoolilõpetajate päeva korraldamiseks, missugune päev korraldati 1937. a. kevadel (30. V) üle riigi esmakordselt. Selle päeva korraldamisega on tahetud algkoolile kui rahvakoolile osutada väärilist tähelepanu, kuna paljudel lõpeb algkooli lõpetamisega koolihariduse saamine. Algkoolilõpetajate päev peab kujunema traditsiooniliseks kohalikuks suursündmuseks, seda eriti lõpetajate eneste elus, ja seda sündmust tuleb igal aastal väärilt tähistada.

Haridusministeeriumi sellekohase määruse järgi peavad algkoolid olema varustatud vastavate seadete ja õppeabinõudega 1. VIII 1938. Oli selgunud, et paljudes kohtades ei saa seda määrust täies ulatuses täita sellekohaste ruumide ja summade puudusel ning mõnel teisel põhjusel. Seepärast tuli HM Koolivalitsusel anda lähemad juhtnõud sel alal, et päästa koole ja koolide ülalpidajaid tekkinud raskustest, pannes üksikküsimuste lahendamise koolide inspektoritele.

1937. a. kevadel andsid keskkoolid lõpetajate esimese lennu. Kuna vahepeal keskkoolid olid liigitatud progümnaasiumideks ja reaalkoolideks ning 1937. a. sügisel alustasid tegevust keskkoolile rajatud gümnaasiumid (1934. a. seadus), siis tuli vastavate ringkirjadega reguleerida keskkoolide lõpetamist ja õpilaste vastuvõtmist progümnaasiumidesse, reaalkoolidesse ja gümnaasiumidesse. Õpilaste vastuvõtmiseks gümnaasiumidesse moodustati eksamikomisjonid Tallinnas, Tartus, Rakveres, Narvas, Jõhvis, Väike-Maarjas, Tapal, Paines, Pärnus, Vändras, Viljandis, Võrus, Valgas, Tõrvas, Petseris, Kures-

saares ja Haapsalus, igas kohas ühine komisjon kõigi seal asuvate gümnaasiumide kohta. Eksamikomisjonidele anti nende töö ühtlustamiseks vastav juhatauskiri.

Mootorsõidukite tarvitamise levimisega on saagenud liiklemisõnnetused. Et kodanikud oleksid teadlikumad liiklemishädaohtudest ja liiklemismäärustest, siis tehti korraldus kõigile koolidele, et nad korduvalt tutvustaksid õpilasi liiklemismäärustega ja teiste liiklemisega ühenduses olevate määrustega, korraldades neile ka praktilisi harjutusi liiklemises. Ka juhiti ringkirjaliselt tähelepanu mitmesugustele teistele õnnetustele lastega ja anti eeskirjad nende vältimiseks.

Lõpuks HM Koolivalitsuse ringkirjade sarjas olgu nimetatud veel ringkirjad aladelt nagu võistlusõpingud, gümnaasiumiõpilaste võistluskirjandid, koolide korrastamine ja kodukaunistamine, klassijuhataja tunnid, õppetundide vältus, ühislaulud, raadio, võõrpärased nimed, muinsus- ja looduskaitse, puhtusnädal, karskusaladel, Välis-Eesti päev, koolimajad, õpilasoõidud raudteel, omakultuuripäevad, mitmesugused juhendid õppejõudude teenistuse alal ja koolide ning koolivalitsuste aruanded.

3. Koolide õppe- ja tunnikavad. Eelmistel aastatel alatud töö koolide õppe- ja tunnikavade alal viidi lõpule 1937/38. tegevusaastal. Kuna seni õppekavad moodustasid igale koolitüübile omaette terviku, mis oli täiesti normaalne endise koolisüsteemi seisukohalt (6-klassiline algkool, selle järel 5-klassiline gümnaasium), siis nüüd, kus õpilaste siirdumine keskkoolidesse toimub kahel viisil — pärast algkooli IV või VI klassi lõpetamist, tuli õppekavad töötada ümber. Raskemaks ülesandeks oli siin algkooli V ja VI klassi ning progümnaasiumi I ja II klassi õppekavade võimalik ühtlustamine. Selle töö viljana ilmus 1938. a. algul trükis „Algkooli, keskkooli ja gümnaasiumi õppekavad“, mis kinnitatud Haridusministri poolt 19. III 1938. Algkooli õppekavad ilmusid trükis eri brošüürina 1937. a. sügisel. Ühenduses keskkooli õppekavade ühtlustamisega algkooli omadega tuli võtta ette väiksema ulatusega muudatusi ka keskkooli ja gümnaasiumi tunnikavades. Viimased on avaldatud 1938. a. (RT 30, art. 239) ja astuvad täiel määral 1937. a. suvel (RT 1937, 54, 497) kehtima pandud tunnikavade asemele.

1937/38. kooliaastast alates on uutes tunnikavades peale tabelis näidatud tundide igas klassikomplektis nähtud ette üks tasutav klassijuhatajatund. See on meie koolielus uudiseks. Klassijuhatajatund kasustatakse õpilaste kavakindlaks kasvatuslikuks juhtimiseks ja õpilasringide töö korraldamiseks. Selle tunni otstarbekaks kasutamiseks tuli anda juhendeid õppejõudude koosolekutel kui ka Haridusministeeriumi pedagoogilises ajakirjas „Eesti Kool“. Hoolimata lühikesest ajast on klassijuhatajatunnid andnud häid tulemusi õpilaste kasvatamise alal.

4. Õpetajate ettevalmistus. Algkooliõpetajate ettevalmistuse alal on 1937/38. a. murdeaasta, kus pedagoogiumi süsteemilt siirduti tagasi õpetajate seminaride süsteemile, mis oli meil kehtiv kuni 1931. a-ni. Nimelt Riigivanema 18. VI otsusega nr. 383 ja 384 avati Õpetajate seminaride seaduse alusel, mis on mainitud käesoleva ülevaate 2. osas, I. VIII 1937 õpetajate seminar Tallinnas ja Tartus. 1937/38. a. töötavad neis kummagi esimesed klassid. Järgmised klassid avatakse: II klass — 1938. a., III klass — 1939. a. ja IV klass — 1940. a. Seega annavad seminarid esimese lõpetajate lennu 1941. a. Et vahepeal ei katkeks uute õpetajate juurdevool, siis paralleelselt seminaridega töötab ka algkooliõpetajate ettevalmistamise haru Tallinna Pedagoogiumis. 1937/38. kooliaastal õpib õpetajate seminarides ja Tallinna Pedagoogiumi algkooliõpetajate ettevalmistamise harus:

Tallinna seminari I kl. 35 õpilast;

Tartu seminari I kl. 30 õpilast.

Tallinna Pedagoogiumi algkooliõpetajate ettevalmistamise harus — I kursusel 33 õpilast ja II kursusel 63 õpilast.

Keskkoolide ja gümnaasiumide õpetajate ettevalmistamine toimub Tartu Ülikooli juures asuvas didaktilis-metoodilises seminaris, kutsekoolide õpetajate ettevalmistus eriõppeasutistes ja lisaks neile Tallinna Pedagoogiumi juurde 1937/38. kooliaastal asutatud kutseliste eri- ja oskusainete õpetajate pedagoogilises klassis, kus õpib 50 õpilast. Pedagoogilise klassi õpingute lõpetaja omandab õiguse õiendada õpetaja kutseksamit vastaval alal (tekstiilalad, kodumajandus, aiandus, kunsti- ja kunsttööstusala õppeained).

1937. a. kevadel lõpetas pedagoogiumide algkooliõpetajate ettevalmistamise haru õpetajaameti kandidaadi tunnistustega 63 isikut ja peale selle anti 1937/38. tegevusaasta jooksul algkooliõpetaja kutsetunnistus Õppejõudude teenistuse seaduse § 31 põhjal 3 isikule. Keskkoolide ja gümnaasiumide alal õiendas õpetaja kutseksamid ja sai vastava tunnistuse 79 isikut ja 23 isikule anti kutsetunnistus Õppejõudude teenistuse seaduse § 31 põhjal.

Õpetajate teadmiste värskendamiseks peeti 1937/38. tegevusaastal üle maa 20 õpetajapäeva, nimelt kõigis maakondades, arvatud välja Tartumaa ja Viljandimaa, ning õppevahendite valmistamise kursusi ja hulk referaadiõhtuid-koosolekuid Tallinnas, Tartus ja teistes linnades.

5. Õppevahendid. Kuna 1937. a. suvel peeti eelmise aasta eeskujul õpetajale õppeabinõude valmistamise kursusi, siis õppeabinõude valmistamine kodusel teel võtab järjest rohkem maad. On märgata, et õppeabinõude vajalikkusest on hakanud rohkem aru saama ka kooliütlalpidajad, kes viimasel ajal vastavate summade määramisel ei ole olnud enam nii tagasihoidlikud kui varemadel aegadel, eriti Eesti Vabariigi algaastatel. Seega

hakkab nüüd koolide varustamine õppeabinõudega üldiselt lähenema rahuldavale seisukorrale, kusjuures leidub juba hulk koole, kes saavutanud selles eeskujuliku taseme, kuid nende kõrval esineb ka koole, kus õppeabinõudest on veel puudus. Suuresti on elustanud õppeabinõude muretsemist Haridusministeeriumi sellekohane määrus (RT 1935, 95, 784). Et koolid täiel määral saaksid kätte kohalikkude omavalitsuste eelarvetes neile ettenähtud summad, tegi Haridusministeeriumi Koolivalitsus 10. II 1938. a. ringkirjaga nr. 32180 maakoolivalitsustele ülesandeks selgitada, kuivõrd ja kuidas täidavad vallaomavalitsused valla-eelarveid koolide kohta käivas osas, ja esitada Haridusministeeriumile vastav aruanne. Samas ringkirjas juhitakse maakoolivalitsuste tähelepanu ka sellele, et nad valvaksid koolidele tarvilikkude summade eelarveisse võtmise järele valla-eelarvete kinnitamisel. Haridusministeeriumil oleval andmeil on see ringkiri suuresti mõjutanud koolidele eelarvesummade väljamaksmist, seega ka vastavate summade saamist õppeabinõude muretsemiseks. Ülaltoodu käib algkoolide kohta. Keskkoolid ja gümnaasiumid on õppevahenditega varustatud rahuldavalt ja seda varustist on jõukohaselt uuendatud ning täiendatud ka 1937/38. tegevusaastal.

Õppeabinõude muretsemiseks on Haridusministeeriumi Koolivalitsuse poolt määratud toetust 1937/38. tegevusaastal: algkoolidele 995 kr ja täienduskoolidele 2760 kr, kokku 3755 kr.

Koolide raamatukogude täiendamiseks annetati algkoolidele Riigihoidja kingitusena 1000 eksemplari „Eesti Entsüklopeediat“, mille eest kirjastajale maksti 1937/38. tegevusaastal 50 000 kr (ülejäanud summa tasutakse 1938. ja 1939. a.). Peale „Eesti Entsüklopeedia“ annetati Riigihoidja poolt koolidele veel teisi raamatuid 4700 kr eest ja Sõjaministeeriumi poolt 1300 eksemplari „Eesti Vabadussõda I“ 7800 kr väärtuses. Haridusministeeriumi poolt on määratud koolidele toetusi raamatute ostmiseks 3750 kr ja ostetud koolidele raamatuid 23 100 kr eest.

Uute kooliraamatute ilmumine oli 1937/38. a. tagasihoidlikum kui eelmistel aastatel, mis oli tingitud õpperaamatute standardiseerimise küsimuse päevakorrale kerkimisest ja uute õppekavade väljatöötamisest. Tegevusaasta jooksul arvustati ja vaadati läbi HM Koolivalitsuse korraldusel 77 raamatut ja käsikirja, 1 sõnaraamat, 1 atlas ja 8 vihku, mis ka tarvitamiseks lubati või millede trükkimiseks anti celluba, arvatud välja 4 käsikirja ja 1 raamat, millede kohta otsuse tegemine on veel lahtine.

6. Kooliruumid. Koolivalitsus selgitas 1937/38. tegevusaastal põhjalikult koolimajade ehitamise ulatust ja koostas koolimajade ehitamise plaanimajanduse kava. Et anda ülevaadet koolimajade seisukorrast, senise ehitustegevuse tulemustest ja tuleviku kavatsustest, koostati ja kirjastati brošüür „Koolihoonete Ehitamise Plaanimajandus“. Brošüür saadeti tutvumiseks kõigile ministeeriumidele,

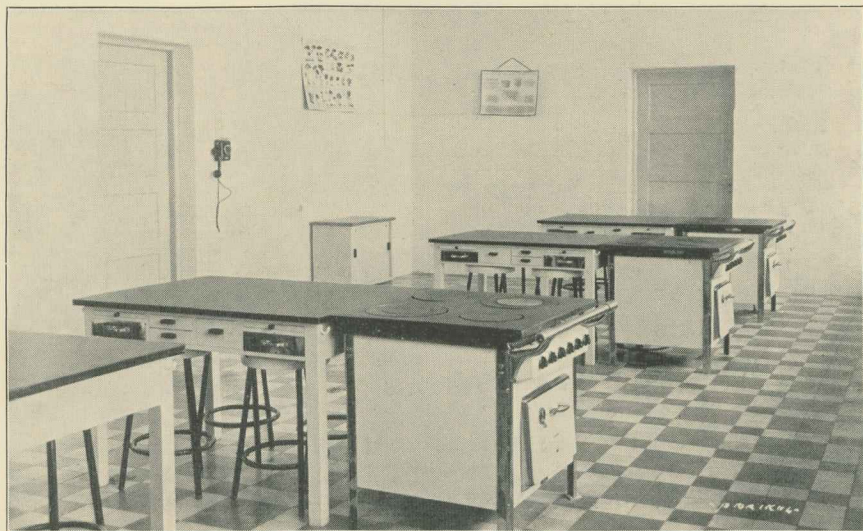
koolivalitsustele, koolide inspektoritele ja omavalitsustele. Vabariigi Valitsus, arutanud Haridusministri sellekohasel ettepanekul koolimajade ehitamise küsimust, otsustas 11. VIII 1937: tunnustada põhimõttelikult vajalikuks koolimajade ehitamise plaanimajanduse alusel ja moodustada plaanimajanduse põhilauseste väljatöötamiseks ministeeriumide-vahelise komisjoni Riigikontrolli osavõtul. HM Koolivalitsuse poolt nimetatud komisjoni jaoks koostatud kava järgi tuleks 15 aasta jooksul kolmel viisaastakul ümberehitamisele 369 algkoolimaja ja 6 keskkoolimaja ning uusi ehitusi algkoolidele 243 ja keskkoolidele 4, kokku 18 940 000 kr väärtuses, missugusest summast peaks Koolimajade Ehituslaenu Fond andma pikaajaliste laenudena 10 200 000 kr ja riik toetustena 219 000 kr, kuna ülejäanud osa kaetakse kohalikkude omavalitsuste summadega. Koolimajade Ehituslaenu Fond oma praeguses seisundis ei suuda anda laene ülalnäidatud suuruses, seepärast plaanimajanduse läbiviimiseks tuleks fondi täiendada riigieelarve korras esimesel viisaastakul ca 700 000 kr aastas. Täiendussummad II ja III viisaastakul vähenevad tunduvalt, kuna siis suurenevad laenude tagasimaksud ja fond suudab omalt poolt rahuldada laenusoove suuremal arvul.

Koolimajade alal tegutses 1937/38. a. HM Koolivalitsuse juures kaks komisjoni: Koolimajade Ehitusprojektide Läbivaatamise Komisjon ja Koolimajade Ehituslaenu Fondi Komisjon. Esimene neist pidas 27 koosolekut, kus vaadati läbi 66 ehitusprojekti, millest 49 tunnustati kinnitamiseks kõlblikuks, suuremalt jaolt küll komisjoni poolt tehtud parandustega, ja 17 projekti — mittekõlblikuks. Koolimajade Ehituslaenu Fondi Komisjonis arutati läbi 70 laenupalvet ja kaks ümberlaenustamise palvet. Uusi laene määrati 801 200 kr ja korraldati ümber laene 22 800 kr suuruses.

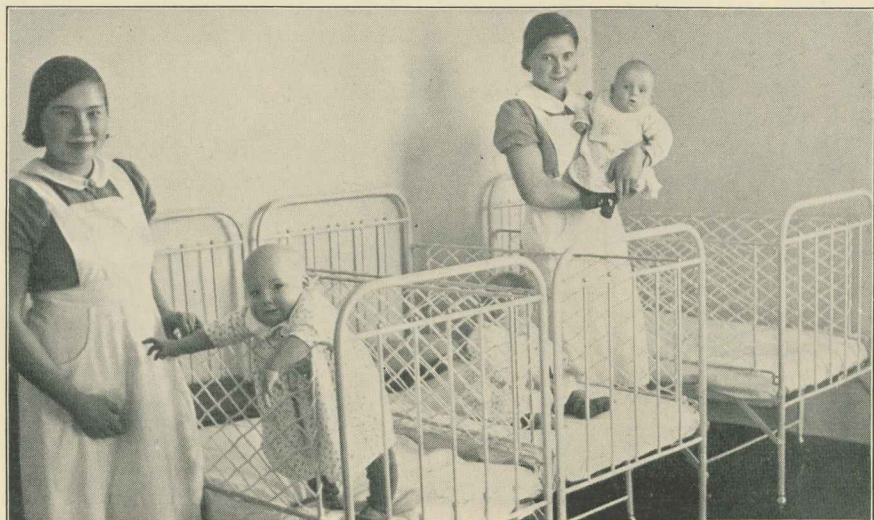
Mis puutub koolimajade ehitamise otsesohes mõttes, siis möödunud tegevusaastal on sel alal käidud edurada. Pärtsi uusi maju on ehitatud: Tallinnas 3-kordne kivimaja Prantsuse Lütseumile, Haapsalus 3-kordne kivimaja linna algkoolile, Harjumaa Rapla v. Seli-Hagudi algkoolile 2-kordne kivimaja, Virumaal Paasvere vallas 2-kordne kivimaja Rahkla algkoolile, Läänemaal Lihulas 2-kordne kivimaja Lihula algkoolile ja Vormsi saarel 2-kordne puust koolimaja Hullo algkoolile, Tartumaal Kavildas 2-kordne puumaja Puhja algkoolile, Võrumaal Põlgastes 2-kordne kivimaja Põlgaste algkoolile, Erastveres kahekordne segaehtis Kanepi algkoolile, Pärnumaal Laates 2-kordne kivimaja Saadu algkoolile, Patil 2-kordne puumaja Ristiküla algkoolile ja Vilveres 2-kordne puumaja, kokku 13 koolimaja. Peale selle ümberja juurdeehitisi: Valgemaal lõpetatud Holdre ja Keeni algkooli majade ümberehitus, Tartumaal Kuremaa valla Palamuse, Võrumaal Krabi valla Krabi, Harjumaal Varbola valla Russalu, Pärnumaal U.-Kari v. Kosksilla, Viljandimaal Pajusi valla Pisisaare algkooli majad ja Lüganuse Kodutööstuskooli maja Virumaal, s. o. 7 algkooli ja 1 kodutööstuskool on

*Tallinna Kodundus-
keskkool.*

*Tallinna Kodundus-
keskkooli elektriköök.*

*Mõdriku Koduma-
janduskooli lastela.*

*Tartu Tehnikumi
puidutöökoda.*

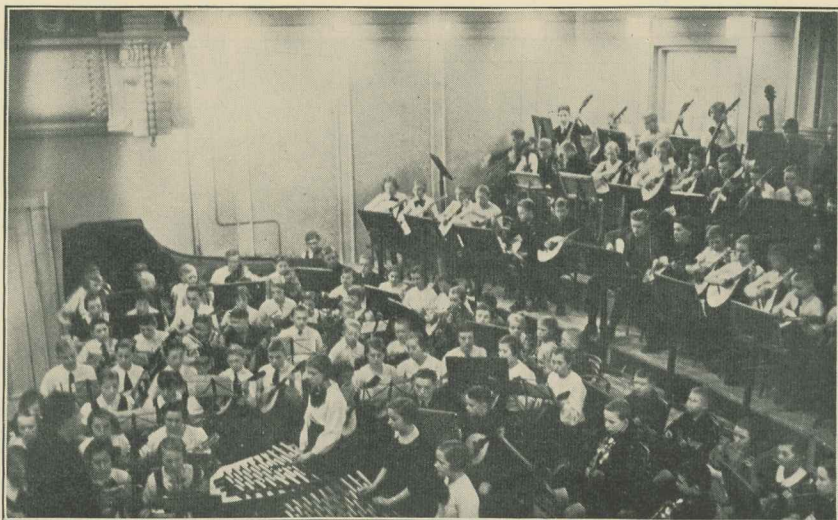

*Pärnu Kalanduskooli
õpilasi kalakasvatuse
tunnis kala vanust
ja juurdekasvu mää-
ramas.*

*Järeda Põllutöö-kesk-
kooli õpilasi taimekas-
vatuse õppepraktilal
vaatluslappe korralda-
mas.*

Tallinna algkoolide õpilaste ühendatud orkestrite kontsert 21. III 1938.

Noorte Kotkaste juhtide laagrist osavõtjad matkal.

Kodutütred Riigihoidjale seinavaipa õmblemas.

saanud 1937. a. ajakohased ruumid juurde- ja ümber-ehituse teel. 1937. a. on alustatud uute majade ehitusi: Rakveres ja Tapal — keskkooli ja gümnaasiumi hoone, Kuressaares algkooli hoone, Saaremaal Mustjala v. Mustjala algkooli hoone, Valgemaal Kuigatsi v. Puka algkooli hoone, Virumaal Porkuni v. Kadila algkooli hoone ja Erra valla Kiviõli algkooli hoone, Võrumaal Aleksandri v. Väimela algkooli hoone, Harjumaal Keila v. Tuula algkooli hoone, Pärnumaal Laiksaare valla Massiaru ja Sauga valla algkooli hoone ja veel ümber- ja juurdeehitus Tõrva linna keskkoolis ja Rakvere linna III algkoolis. Peale loetletud koolide on eelmistel aastatel alustatud ehitused pooleli: Petserimaal Senno algkoolil, Tartumaal Mustvee alevi alg- ja keskkoolil, Harjumaal Nabala algkoolil, Rae v. Lagedi algkoolil ja Kohila v. Kohila algkoolil ning Saaremaal Pihtla v. Kaali algkoolil ja Kaarma-Suure valla Randvere algkoolil, seega on praegu ehitusel 21 koolimaja, mis valmivad 1938. a. sügiseks, mõni isegi varem. Kõike kokku võttes saame koolimajade ehitamise alal 1937. a. järgmise pildi: on valmis ehitatud 13 uut koolimaja ja 8 ümber- ja juurdeehitist ning 21 koolimaja on pooleli, kusjuures suurem hulk neist on juba viidud katuse alla, mõni üksik isegi osaliselt võetud kasutamisele. Kui siia juurde arvata veel koolimajad, mis olid kasutamisele võetud küll 1936. a. või varemgi, kuid millede viimistlemine teostati 1937. a., samuti ka koolid, kus vastavad eeltööd ehitamiseks juba tehtud, siis võime 1937. a. arvele panna kogusumma ligemale 50 koolimaja, missugust arvu tuleb pidada õige suureks.

Kõik need majad on ehitatud või on ehitamisel vastavate omavalitsuste poolt, peaaegu kõik laenudega Koolimajade Ehituslaenu Fondist ja osalt ka toetustega riigieelarve korras. Kõigi ülalloeletud koolimajade hind ehituseelarvete järgi kokku on 3 238 000 kr.

Suuruselt ja välisilme poolest on lõplikult valminud majadest kõige imposantsemad Prantsuse Lütseumi ja Kodumajanduse Keskkooli majad Tallinnas ja algkoolimaja Haapsalus. Pooleli-olevaist majadest on samas mõttes silmapaistvad Rakvere ja Tapa keskkooli majad, Kuressaare linna algkooli maja, Senno valla Senno algkooli maja ja Pihtla valla Kaali algkooli maja ja lõpuks Sauga v. Sauga algkooli maja. Üheks suuremaks ja ilusamaks majaks kujuneb edaspidi ka Kuigatsi valla Puka algkooli maja, kui selle ehitus viiakse läbi terves ulatuses. Esialgu tuli aga vastavate summade puudusel Puka algkooli maja ehitust kärpida, piirdudes vaid kõige hädavajalikumate ruumidega.

7. Erakoolid. 1937/38. tegevusaastal töötas meil erakoole: 17 algkooli 1 611 õpilasega, 2 täienduskooli 16 õpilasega, 26 keskkooli 4 077 õpilasega, 19 gümnaasiumi (1934. a. seadus) 446 õpilasega ja 4 erikooli (Tallinna Kolledž, Baptisti Seminar, Ap.-õigeusu Vaimulik Seminar, E. Lenderi Lasteaednikkude Seminar) 508 õpilasega.

Peale selle töötas tegevusaastal viimast aastat 24 1922. a. keskkoolide seaduse alusel asutatud eragümnaasiumi 671 õpilasega. Kokku oli erakoole 68 (eelmisel aastal 73) 7 329 õpilasega (e. a. 7 138).

Tähtsamaks sündmuseks erakoolide elus oli õigustega erakeskkoolide ja gümnaasiumide (Treffneri, Vestholmi, Lenderi, Kubu, Tartu Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi, Viljandi Eesti Hariduse Seltsi ja Võru erakeskkooli ja gümnaasiumi) üleminek eraisikute ja eraseltside ülalpidamiselt sihtasutiste ülalpidamisele, milline üleminek algas juba paaril eelmisel aastal ja viidi lõpule tegevusaasta jooksul.

8. Vähemusrahvuste haridusala. Vähemusrahvuste koolide ja klasside arv vähenes eelmise aastaga võrreldes saksa ja vene rahvusest õpilaste arvu vähenemise tõttu, kuna juudi, läti ja rootsi rahvusel klasside arv püsib umbes endisel tasemel. Juudikeelses keskkoolis mõnede ainete õpetamisel minnakse üle eesti keelele.

9. Koolide areng ja praegune seisukord. 1. XI 1937 ankeedi andmetel oli Eestis 1937/38. kooliaastal 1 227 algkooli (neist 1 210 avalikku algkooli) 3 421½ klassikomplektiga. Võrreldes 1936/37. a-ga on algkoolide arv vähenenud 3 võrra, kuid klassikomplektide arv on suurenenud 42 võrra. Õpilaste arv algkoolides oli 106 729. Eelmise aastaga võrreldes on õpilaste arv vähenenud 506 võrra. Õpilaste arvu kohta algkoolide üksikuis klassides võrreldes eelmise aastaga annab pildi järgmine tabel:

Õpilaste arv algkoolides.

	I kl.	II kl.	III kl.	IV kl.	V kl.	VI kl.	Kokku
5. XI 1936.							
Oli ilmun. kooli	20 673	19 805	19 971	19 532	14 663	11 381	106 025
Puudus	434	126	186	204	188	72	1 210
Kokku	21 107	19 931	20 157	19 736	14 851	11 453	107 235
1. XI 1937.							
Oli ilmun. kooli	20 291	20 375	19 760	19 022	14 875	11 296	105 619
Puudus	330	132	192	226	176	54	1 110
Kokku	20 621	20 507	19 952	19 248	15 051	11 350	106 729

Õpilaste arv on eelmisest aastast suurem II ja V klassides, kõigis teistes klassides on aga õpilaste arv vähenenud.

Algkooli mitteilmunud laste arv on 1 110, seega eelmisest aastast 100 võrra väiksem.

Kooli mitteilmumise põhjusteks olid: haigus 621, karjaskäimine 129, vaesus 64, põllutöö 17 ja muud põhjused 279 lapsel.

Koolikohustuse alla mittekooluvald lapsi õppis algkoolides 1937/38. kooliaastal 7 361 (eelm. a. 6 627), neist 3 058 last oli ilmunud kooli enne 8-aastaseks saamist (eelm. a. 2 722) ja 4 303 last jätkas õppimist pärast 14-aastaseks saamist (eelm. a. 3 905).

Õpetajaid töötas tegevusaastal algkoolides 3 861 (eelm. a. 3 854).

Täienduskooli töötas 1937/38. a. 36, neist 34 avalikkuga ja 2 erakooli, kokku 1 240 õpilasega, 43 klassikomplektiga ja 16 lisaklassikomplektiga, mis viimased on tekkinud õpilaste rühmitamisest erainete tundidel. Eelmise aastaga võrreldes on täienduskoolide arv vähenenud 14 võrra, klassikomplektide arv 29 võrra ja õpilaste arv 631 võrra. Nii suur täienduskoolide

arvu vähenemine on tingitud peamiselt nende koolide ümberkujundamisest kutsekoolideks.

Andmed Keskkoolide seaduse (RT 1934, 47), Avalikkude keskkoolide seaduse (RT 1922, 155/156), ja Gümnaasiumide seaduse (RT 1934, 47) alusel töötavate keskkoolide ja gümnaasiumide kohta on toodud järgmistes tabelites.

Keskkoolide ja gümnaasiumide ning nende klasside arv 1937/38. õppeaastal.

	Koolide arv			K l a s s i d e a r v										Kokku	
				progümnaasium					reaalkool			gümna.			
	prog.	reaal.	gümna.	I	II	III	IV	V	I	II	III	I	V		
Koolide ülalpidajad:															
Haridusministeerium	4	1	3	2	5	6	6	6	1	—	—	3	4	33	
Omavalitsused	29	23	22	22	29	30	29	28	26	15	14	22	40	255	
Õigustega erakoolid	8	3	7	8	10	10	9	11	4	2	2	8	10	74	
Erakoolid	9	9	12	7	8	7	8	9	9	9	9	12	19	97	
Kokku	50	36	44	39	52	53	52	54	40	26	25	45	73	459	
Õppekeel:															
Eesti	39½	28	34	33	43	44	43	43	33	18	17	35	52	360	
Saksa	6	4	5	4	5	5	6	4	4	4	4	5	12	55	
Vene	3½	1	4	2	3	4	4	4	—	1	1	4	6	29	
Juudi	—	2	1	—	—	—	—	—	2	2	2	1	1	8	
Rootsi	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	3	
Läti	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	4	
Kokku	50	36	44	39	52	53	52	54	40	26	25	45	73	459	

Õpilaste arv keskkoolides ja gümnaasiumides 1937/38. õppeaastal

	Progümnaasium					Reaalkool			Gümnaasium		Kokku
	I	II	III	IV	V	I	II	III	I	V	
Koolide ülalpidajad:											
Haridusministeerium	97	182	217	208	194	39	—	—	81	102	1 120
Omavalitsused	969	1 236	1 210	1 100	1 077	1 112	610	480	592	1 281	9 657
Õigustega erakoolid	387	431	455	385	427	193	96	83	251	345	3 053
Erakoolid	208	215	239	213	253	184	165	143	195	326	2 141
Kokku	1 661	2 064	2 121	1 906	1 951	1 528	871	706	1 119	2 054	15 971
Õppekeel:											
Eesti	1 516	1 840	1 837	1 647	1 613	1 459	797	641	940	1 647	13 938
Saksa	101	117	157	144	193	36	26	22	96	196	1 077
Vene	44	78	127	115	121	—	16	15	75	181	772
Juudi	—	—	—	—	—	31	25	20	8	18	102
Rootsi	—	29	—	—	24	—	—	—	—	8	61
Läti	—	—	—	—	—	2	7	8	—	4	21
Kokku	1 661	2 064	2 121	1 906	1 951	1 528	871	706	1 119	2 054	15 971

Peale tabelites näidatud koolide töötasid eritüübiliste koolidena: Tallinna Rahvaülikooli Seltsi Erakolledž (reaalkool ja gümnaasium) 436 õpilasega, Petseri Vaimulik Seminar 16 õpilasega, Baptisti Usuteaduse Seminar 12 õpilasega ja E. Lenderi Lasteadnikkude Seminar 44 õpilasega. Õpetajate seminarid ja pedagoogium on näidatud punkti 4 all.

Keskkoolireform elas läbi uue faasi. Ülalmainitud Keskkoolide seaduse muutmise seadus näeb keskkoolile ette kaks õigustelt üheväärset kuju — algkooli IV klassile rajatud viieaastase progümnaasiumi ja algkooli lõpetanuile määratud kolmeaastase reaalkooli. Seega avarub algkooli lõpetanuile üldhariduse saamise võimalus. Mis puutub progümnaasiumide ja reaalkoolide praegusse võrku, siis ei suuda see rahuldada nõudmisi nende koolide järele — kohti on palju vähem kui soovijaid. Kuid seda tuleb pidada möödaminevaks nähtuseks ja võrgu tunduvalt laiendamiseks ei ole põhjusi, sest märksa on juba laienenud ja laieneb

veelgi kutsekoolide võrk; kutsehariduse populaarsus on kasvamas ning mõne aasta pärast võib kindlasti oodata tungi vähenemist üldhariduslikku keskkooli.

Uut gümnaasiumide võrku tuleb üleriigiliselt pidada täiesti küllaldaseks ja vastavaks nõudeile: õpilaste keskmine arv uue gümnaasiumi I klassis on 26 ja tõenäoliselt ei tõuse see arv tuleval aastal palju üle 30. Ainult tihedates keskustes nagu Tallinnas ja Tartus kohtade arv ei rahulda täiel määral nõudeid.

10. Vabaharidustöö.

Vabaharidustöö arendamine ja kooskõlastamine toimus neil üldisil põhimõtetel, mis olid 1937/38. a. üldise vabaharidustöökava aluseks. Üldise töökava koostamisel on viidud läbi kaks põhimõtet: esiteks märkis töökava, millised ülesanded vabahariduse alal tegevusaasta jooksul üksikutele tööaladel pidid tulema teostamisele, ja teiseks, kes, s.t. milline keskorganisatsioon või asutus ühe või teise ülesande pidi teostama. Sel-

line tööjaotus vähendas tunduvalt paralleelset tööd keskorganisatsioonides ja asutistes ning aitas kooskõlastada eriorganisatsioonides tehtavat samalaadilist tegevust.

Tööjaotuse ja suurema spetsialiseerimise taotlusega seoses tõstis üldine töökava esimesele kohale vabaharidustöö rahvakasvatustliku eesmärgi, märkides ühtlasi neid ülesandeid, mille suunas ja mille teenistuses kogu vabaharidustöö oma kultuuri arendavas ja populariseerivas tegevuses seisma peab. Asudes eluläheduse ja rahva eluvajaduste teenistuse põhimõttele, oli töökavas eriline rõhk asetatud kutseteadmistele ja -oskustele — kodumajanduse, koduse kasvatuse, toitluse ja tervishoiu ala teadmiste — levitamisele.

Üldiseloomulistest üritustest vääriwad märkimist kutseliste vabaharidustegelaste suvipäevade korraldamine Kunda Rahvaülikoolis 6. ja 7. VIII 1937, mille eesmärgiks oli mitmesugustel vabahariduslikel tööaladel kutseliselt töötavate tegelaste (keskorganisatsioonide peasekretärid, instruktorid, konsulendid jne.) omavahelise sideme ja ühistunde loomine ning nende tööle ühise ja ühtlase riikliku ja hariduspoliitilise suuna andmine, samuti organiseerimistööga seotud meetodiliste ja praktiliste küsimuste lahendamine.

Vabaharidustöö mitmesuguste tööalade süvendamiseks ja instrueerimiseks jätkati Riigi Ringhäälingus sellekohaste raadioloengute sarja korraldamist üldnimetuse all „Lähtekohti vabaharidustöök“, kus vastavate alade paremate eriteadlaste poolt anti praktilisi juhendeid ja näpunäiteid vabaharidustöö meetodilistes ja praktilistes küsimustes.

Seltskondliku haridustöö ala on oma kvantitatiivselt ulatuselt küllaltki suur. Kohalike ja üksikorganisatsioonide arv, kes suuremal või väiksemal määral vabahariduse alal tegutsesid, ulatus 1937. a. kaugelt üle 7 000. Koolivalitsus pidas tarvilikuks ja soovitas, et kohapealsed organisatsioonid kuuluksid oma tegevusele vastavatesse eriliitidesse (Haridusliit, Karskusliit, Lauljate Liit jt.) ning töötaksid nendega kontaktis. Ühtlasi pidid aga keskorganisatsioonid oma liikmete — ühingute — suhtes taotlema suuremat mõju ja distsipliini. Koolivalitsus ei pidanud soovitavaks keskorganisatsioonide poolt kohtadele asutada uusi ühinguid ja osakondi, ilma et selles asjas Koolivalitsuse arvamust ära kuulataks, kuna seltskondlik haridustöö ka kohalikus ulatuses (vald, rahvamaja ringkond) peab varem või hiljem tulema koordineerimisele.

Eriilist tähelepanu omistati seltskondliku haridustöö alal õpiringide liikumisele, selgitades ja põhjendades nende tarvidust, kuid arendades ka instrueerivat tegevust üleriigilisel õpiringide päeval ja kohalikel maakondlikel ja teistel vabahariduslikel kokkutulekuil. Üldiselt näitabki õpiringide arv, vaatamata väga vähestele majanduslike toetuste võimalusele, väikset tõusu. Õpiringide harrastusaladest olid esikohal jällegi praktilised ained, nagu kodukorras, aiandus, seltskondlik kasvatus jne.

Õpiringilise liikumise edukamaks arendamiseks tehti eeltöid ja kavu üldise õpiringilise töö keskuse moodustamiseks.

Loengute ja kursuste töö arenes tegevusaasta jooksul normaalselt ning ulatuselt ühel või teisel tööalal vastavalt majanduslikele võimalustele.

Rahvaülikoolide alal koostati Rahvaülikoolide seaduse eelnõu, mis aga tegevusaastal veel vajalist käiku ei saanud. Rahvaülikoolide tegelaste ja vastavate asjatundjate osavõtul korraldati mitmeid nõupidamisi rahvaülikoolide küsimuse lahendamiseks ja nende paiga ja ülesande määramiseks üldises haridus-süsteemis.

Vastavate keskorganisatsioonide ühissettevõttena korraldati rahvaülikoolide mõtte ja tegevusega tutvustamiseks rahvaülikoolide päevi, mis rahvaülikoolide propagandaks aitas suuresti kaasa.

Nii maa- kui linna-rahvaülikoolid tegutsesid 1937/38. a. kogu tegevusaastaks koostatud töökavade põhjal, mis nende tööle andis soovitud sihi- ja kava-kindluse.

Raamatukogunduse alal jätkati kirjanduse soovitamist raamatukogudele, aval. raamatukogude ainelist toetamist kirjanduse ostmiseks ning kogude revideerimist-instrueerimist. Raamatukogude Komisjon vaatas läbi tegevusaastal ilmunud kirjanduse ja koostas avalikkudele raamatukogudele ning koolide õpilaste raamatukogudele soovitatud raamatute ja ajakirjade nimestikud. Raamatukoguhatajate kutseliseks ettevalmistamiseks korraldati Tallinnas vastavad kursused ühes kutseeksamitega. Peale selle Koolivalitsus andis Vabariigi 20. aastapäeva puhul 101 ametisolevale raamatukoguhatajale raamatukoguhataja kutsetunnistuse, neist 2 isikule I järgu ja 99 isikule II järgu kutsetunnistuse.

Rahalist toetust raamatute ostmiseks määrati avalikkudele raamatukogudele 30 000 kr. Peale selle telliti kõigile av. raamatukogudele ajakirja „Looming“ jooksev aastakäik. Nii ulatus riiklik toetus av. raamatukogudele 33 200 kr-le.

Revideerimist-instrueerimist teostati tegevusaastal vabaharidustööõuniku ja kohalikkude koolide inspektorite kaudu. 1. I 1938 oli registreeritud 734 avalikku raamatukogu.

Üleriigiliste päevade ja ettevõtete organiseerimisel töötas Koolivalitsus kontaktis vastavate peakomiteede ja keskorganisatsioonidega. Samuti võttis Koolivalitsus osa kohalike ja maakondlike vabaharidustööpäevade teostamisest ning andis vajalisel viisil instrueerivat ja nõuandvat abi vabaharidustöö üksikute tööalade viljelemisel ja üksikküsimuste lahendamisel.

Toetust anti Koolivalitsuse kaudu seltskondlikuks haridustöök: Eesti Haridusliidule 5 000 kr + 600 kr kursuste korraldamiseks töölistele, Karskusliidule 6 000 kr, Vene Hariduse- ja Heategevate Seltside Liidule 1 500 kr, rahvaülikoolidele 12 300 kr.

11. Õppe- ja kasvatustöö järelevalve. Haridusministri 19. VI 1937 otsusega kinnitati koolide inspektorite tegevusrajoonid. Selle jaotuse järgi on õppe- ja kasvatustöö ülevalve teostamine kohtadel pandud 20 inspektorile, arvatud välja vähemusrühvuste kultuurvalitsustele (saksa ja juudi) kuuluvad koolid, mis olid allutatud vahenditult Haridusministeeriumi Koolivalitsuse nõunikule ja nüüd ühele peainspektorile. Koolide inspektorite isiklikus koosseisus toimusid mõnesugused muudatused, mis olid tingitud ühe inspektori surmast ja kahe inspektori siirdumisest teistele teenistuskohadele. Selle tagajärjel kutsuti ametisse koolide inspektoritena kolm uut isikut.

Õppe- ja kasvatustöö ülevalve teostamise süsteemis möödunud tegevusaastal muudatusi ei olnud, seega teostus õppe- ja kasvatustöö ülevalve ka 1937/38. tegevusaastal koolide revideerimise ja õppejõudude instrueerimise teel.

Koole on inspektorite poolt 1936/37. a. revideeritud 1 871 korda ja koolidest on hinnatud headeks 192, rahuldavaks 1 023 ning puudulikeks või nõrka-

deks 146. Peale koolide on inspektorid revideerinud veel lasteaedu, lastemängumurusi, raamatukogusid, rahvamaju ja mitmesuguseid kursusi, nii et revideeritud asutiste kogusumma ühes koolidega moodustab 1 784 ja revideerimiskordade koguarv — 2 277.

Õppe- ja kasvatustöö järelevalve keskkoolides ja gümnaasiumides lasub peamiselt koolide peainspektoritel ja Haridusministeeriumi nõunikudel, kes teostasid seda järelevalvet koolide revideerimisega kohal peal, jälgides õppejõudude tunde, neid tarbe korral instrueerides, ja tutvudes kooli sisemise korra seisundiga ning kontrollides selle korralikkust. Alates 1938. a. veebruarist koolide peainspektorite arv keskkooli ja gümnaasiumide alal on ühe võrra suurenenud, mis võimaldab senisest intensiivsemat revideerimist ja instrueerimist, nagu seda vajab kool eriti reformi teostamise ajajärgul.

Õppe- ja kasvatustöö järelevalve teostamise ühtlustamiseks ja muude õppe- ja kasvatustööga ühenduses olevate küsimuste arutamiseks peeti 1937/38. a. kaks koolinõunikude päeva.

IV.

KUTSEOSKUSE OSAKOND.

1. Osakonna tegevuse üldine areng. Tähtsamaiks sündmusiks Kutseoskuse Osakonna arengus 1937/38. a. tuleb pidada Kutsehariduslikkude õppeasutiste seaduse koostamist ja jõustumist, samuti kutsehariduslike õppeasutiste võrgu kava kinnitamist ja kutsehariduslike õppeasutiste uute tunnikavade koostamist 1937. a. juulis antud Kutsehariduslikkude õppeasutiste seaduses ettenähtud liigituse ja astmestuse kohaselt.

Peamiseks iseäraldusteks uues Kutsehariduslikkude õppeasutiste seaduses on:

- 1) kutsehariduslike õppeasutiste jaotamine keskastme, s. o. algkoolile põhjenevaiks, ja kõrgema astme, s. o. keskkoolile resp. kutsekeskkoolile põhjenevaiks õppeasutisteks;
- 2) kutsekeskkoolile seadusliku aluse andmine ja edasimineku võimaluse loomine keskkoolist ning kutsekeskkoolist kõrgema astme kutse-kooli ning gümnaasiumi;
- 3) kutsete ja kutse nimetuste fikseerimine kutsealadel, kus see senini oli määramata;
- 4) kutsehariduslike õppeasutiste majandusliku korra ja majapidamiste reguleerimine;
- 5) kutsealaste omavalitsuste ja kutsealaste organisatsioonide esindajate osavõtt kutseharidusliku õppeasutise tööst eksamikomisjonis ja hoolekogus;
- 6) mitmed väiksema ulatuslikud küsimused mõistete ja talitusviisi ühtlustamise otstarbel.

Peale Kutsehariduslikkude õppeasutiste seaduse ja kutsehariduslikkude koolide võrgu ning tunnikavade

on 1937/38. a. üldjoonelises tegevuses märkida määrusi ja korraldusi, mis kuulusid koostamisele uue seaduse kohaselt, töid õppekavade koostamisel ja kooli kasvatusliku külje tõstmisel, muuseas klassi-juhatajatunni tarvitusele võtmist ja vastavate juhendite andmist, korraldustööde jätkamist koolihoonetehitamisest ning kordaseadmisest, kooli õppetöökodade sisustamisest, õppekirjanduse soetamisest, õpilaste vormirõivastuse ühtlustamisest, koolide põllumajapidamiste arendamisest, eraõppeasutiste toetamise reguleerimisest ning uute õppeasutiste, eriti kõrgema astme kutse-koolide asutamist.

Tegevusaastal võeti tarvitusele uus kord koolide revideerimisaktide koostamiseks ja koolide nimetuste laadi ühtlustamiseks. Ringkirjaliselt tehti kutsehariduslikele õppeasutistele ülesandeks — koostada iga õppetööaasta lõpul, võimalikult trükitult, ülevaade koolitööst, kooli ülesannetest ja õpilaste vastuvõtu tingimustest ning õpilaste kooliskäimise aineliste kulude ulatusest.

Kutseoskuse Osakonna korraldusel peeti kõnesid õpetajate- ja hariduspäevadel, -nädalatel, -kongressidel ja muil koosolekutel ning raadios, samuti avaldati kirjutisi ajakirjanduses.

Tööstusliku kutseoskuse, kodutööstuse, kutsevaliku nõuande ja koolide põllumajapidamiste alal jätkus korraldav töö ja pandi kehtima uusi korraldusi, millest üksikasjalised ülevaated järgnevad alamal.

Koostati ja pandi kehtima kunstiala tegelaste eksamite korraldused. Koostati ja anti Riigi kunsti-koolide seadus.

Peale selle osakonna algatusel ja korraldusel koostati kontaktis Teede- ja Siseministeeriumiga ja avaldati Koolide tuletõrje eeskirjad, mis peale üksik- asjalike tuletõrje-tehniliste eeskirjade määrab kindlaks ka nende elluviimise ja kontrollimise viisid ning tähtsajad. Kutsekoolide sisemise elu ühtlasema korraldamise otstarbel töötati välja „Koolikord kutsekoolides“ ja eeskiri valgustuse, ventilatsiooni ja kütte kohta, mille eesmärgiks on neil aladel esinevate puuduste süsteemikindel kõrvaldamine.

Koostati ja anti trüki koguteos: „Kutseharidus Eestis“, mille eesmärgiks on anda kõigile huvitatutele, eeskätt lastevanemaile lähemat informatsiooni meie kutsekoolide süsteemist kui ka igast üksikust kutsekoolist.

2. Kutsehariduslikud õppe- ja käsiraamatud.

Kutsehariduslike õppe- ja käsiraamatute soetamise alal jätkati tööd.

Selle tulemusena valmis käsikirjadena 5 tehnilist ja tööstuslike koolide õpperaamatut. Majanduslike koolide õpperaamatute alal avaldati trükis õppeasutise kirjastusel üks teos, valmis üks käsikiri ja töötati Haridusministeeriumi ülesandel kahe raamatu käsikirja koostamisel.

3. Tehnilised ja tööstuslikud õppeasutised.

Keskastme meestööstus- ja tehnikakoolid. Nende koolide alal tegevusaastal:

- 1) koostati ja avaldati tööstuskeskkoolide lõplik tunnikava; samuti koostati nende koolide õppekavade projekt. Sellega määrati lõplikult kindlaks täisajaliste meestööstuskeskkoolide osa ja ülesanded meie kutsehariduse üld-süsteemis;
- 2) tehti eeltöid agraarmehaanika klassi avamiseks ühe tööstuskooli juurde;
- 3) meestööstus- ja tehnikakoolide sisseadete alal väärivad märkimist järgmised suuremad toetused:
 - a) Riigi Tööstuskoolile muretseti 6 uut treipinki 10 000 kr
 - b) teistele meestööstuskoolidele määrati metallitöökodade sisseadete täiendamiseks 9 000 „
 - c) Petseri Ehitus- ja Keraamikatööstuskoolile sisseadete soetamiseks 7 500 „
 - d) tööstusõpilastekoolidele õppeabinõude muretsemiseks 2 250 „

Tööstuslikud naiskutsekoolid. Tööstuslikest naiskutsekoolidest töötas 1937/38. õppeaastal endiselt 8 kooli, milledest 6 on omavalitsuste ja 2 eraorganisatsioonide ülalpidamisel. Et tung neisse koolidesse oli suurem kui varem, siis tuli kahes naiskutsekoolis, nimelt Pärnus ja Rakveres, jaotada õpilased praktilistes töötundides kahte rühma, kuna ühele õppe-

jõule osutus liiga suure õpilaste-arvuga töötamine ülejökäivaks ja vähe produktiivseks.

Viljandi Linna Naiskutsekooli juurde avati üheaastase õppeajaga kangakudumise eriklass, mille peaaesandeks on praktilise kangakudumise-õkuse õpetamine.

Naiskutsekoolide kutsekeskkoolideks muutmise kavatsuse teostamine tuli lükata edasi krediidi- ja ruumipuudusel.

Mitmed õppejõud käisid õppetöö vaheajal välismaal tutvumas sealsete tööstuslike naiskutsekoolidega ja naiskäsitöölaladega.

Tegevusaasta kestel revideeriti Kutseoskuse Osakonna poolt kõiki naiskutsekoole.

Tööstusõpilaste koolid. Nende koolide alal tegevusaastal:

- 1) avati kolm uut tööstusõpilaste kooli: avalike koolidena Kuressaares ja Valgas, erakoolina Põltsamaal;
- 2) jätkati tööd uute tunni- ja õppekavade väljatöötamisel, mille eesmärgiks on anda õppetööle neis koolides senisest suuremat rakenduslikku suunda. On valminud ja kontaktis asjast huvitatud asutiste ja organisatsioonidega läbi arutatud tööstusõpilaste segaharu uue tunnikava projekt, kuna käsil on eriharude tunni- ja õppekavad.

Eritüübilised tööstuslikud keskastme-koolid.

1. Töötati välja kaevandustööstusliku kutsehariduse korraldamise kava ja alustati läbirääkimisi vastavate asutiste ja ettevõtetega selle elluviimise kohta.
2. Tallinna Eratekstiiltööstuskooli ülalpidamiseks moodustati sihtasutus Tekstiiltöösturite Ühingu, Tekstiil-eriteadlaste Liidu ja Haridusministeeriumi osavõtul. Ühtlasi töötati välja üldine kava meie tekstiiltööstusliku kutsehariduse korraldamiseks.
3. Tehti eeltöid Raudtee Tehnikakooli avamiseks

Tehnikumid.

1. Avati teine tehnikum Tartus, esialgu ühe — elekritehnika osakonnaga.
2. Töötati välja uuekuulise, s. o. keskkoolile ja kutsekeskkoolile baseeruva kolmeaastase õppeajaga tehnikumi tunnikava projekt ja alustati tehnikumi uute õppekavade väljatöötamist.
3. Võeti käsile eeltööd raadiooperaatorite kooli avamiseks Tallinna Tehnikumi juures.

4. Merekoolid. Nende koolide alal tegevusaastal:

- 1) peeti läbirääkimisi Kuressaare Eramerekooli üleviimiseks Saaremaa Maavalitsuse ülalpidamisele;
- 2) töötati välja tingimused, mille alusel kaubalaevamehaanikud võivad omandada tehnikukutset;

- 3) Tallinna Merekooli juures korraldati Eesti Laevaomanikkude Ühingu ja Meremeeste Kodu toetusel kaubalaevade toiduvalmistajate kursused.

5. Riigi Kunsttööstuskool. Tegevusaastal töötati välja ja pandi kehtima uus Riigi kunstikoolide seadus, mille järgi senise Kunsttööstuskooli asemele kujundatakse kaks iseseisvat kooli:

Riigi Tarbe- ja Kujutava Kunsti Kool ja

Riigi Kõrgem Kunstikool.

Neist esimene on nelja-aastase õppeajaga ja, nagu kõik teised kõrgema astme koolid, baseerub keskkoolile ja kutsekeskkoolile. Riigi Kõrgem Kunstikool aga, mis asutatakse Kunsttööstuskooli senise meistriklassi asemele, kujuneb kõrgemaks õppeasutiseks kujutava ja tarbekunsti alal.

Koostati ning koos asjahuviliste asutiste ja organisatsioonidega arutati läbi ja pandi kehtima Riigi Kunsttööstuskooli juures töötava trükitööstuskooli tunnikava.

6. Majanduslikud õppeasutised.

Majanduslikest õppeasutistest töötas 1937/38. a. keskastme koolidena 2 üheaastase õppeajaga erakaubanduskursust (Tallinnas ja Pärnus), 1 kaheaastase õppeajaga erakaubanduskursus (Tallinnas), 4 kolmeaastase õppeajaga erakaubanduskooli (Tallinnas kaks, neist üks saksa ja teine vene õppekeelega, Narvas ja Paides, viimane saksa õppekeelega), 7 kaubanduskeskkooli (nelja-aastase õppeajaga — Tallinnas, Rakveres, Valgas, Pärnus, Viljandis kaks ja Paides, neist kaks erakooli), 1 ärianduskeskkool Tallinnas (Tallinnas samuti nelja-aastase õppeajaga) ja 2 kaubandus- ja ärianduskeskkooli. Kaubanduskeskkoolides töötas ühtlasi veel kolmeaastase õppeajaga kaubanduskooli klasse kolmeaastase õppeajaga kaubanduskooli järkjärgulisest muutmisest nelja-aastase õppeajaga kaubanduskeskkooliks (ärianduskoolid juba alguses asutati ärianduskeskkoolidena, s. o. nelja-aastase õppeajaga kutsekeskkoolidena). Ülalnimetatud koolide hulgas on üks kaubanduskeskkool, mis asutati tegevusaastal, arvates I. VIII 1937, nimelt Rakvere Kaubanduskeskkool. Olgu nimetatud, et 1937/38. kooliaastast alates kaupmeestekooli nimetuse asemel on võetud nimetusena ärianduskool, resp. ärianduskeskkool — koolides, kus kaubandusliku ettevalmistuse alal rõhutatakse kauplemistehnikat.

Kõrgema astme majanduskoolidena töötas 1937/38. a. kolm kolmeaastase õppeajaga kommerts-kooli (Tallinnas kaks ja Tartus üks) ja üks kaheaastase õppeajaga kõrgema astme majanduslik erikool (Tallinnas). Kõik need neli kooli asutati 1937/38. kooliaastal, nendest kommerts-koolid järkjärgult sulguvate kommerts-gümnaasiumide ja kõrgema astme majanduslik erikooli sulguva gümnaasiumiharu asemel.

Erineva asukoha teiste majanduslike õppeasutiste hulgas omavad erakoolidena töötavad õppe-

asutised ühistegevuse alal, nimelt Eesti Ühistegevuse Liidu Ühistegevuskool Tallinnas ja Ühistegevuse Instituut Tartus. Need õppeasutised nõuavad kooli astujalt eelnevat eriala praktikat ja üldiselt kõrgemat eelharidust kui on kuueklassilise algkooli oma (Ühistegevuskoolis Tallinnas on õpetus mitmeastmeline ja vahepealse praktilise tegevusega vahelduv).

Ärides ja büroodes õppivate majandusõpilaste täiendava õpetuse alal töötavad endiselt kaks majandusõpilaste kooli (Tallinnas ja Tartus), samuti õpetatakse ka majandusõpilaste tarvis eriaineid mõne tööstusõpilaste kooli juures (10—12 tundi nädala kohta).

Olgu märgitud, et peale Tallinna Poeglaste Kaubandus- ja Ärianduskeskkooli, Tallinna Tütarlaste Kaubanduskeskkooli, Tallinna Tütarlaste Ärianduskeskkooli, Tallinna Poeglaste Kommerts-kooli, Tallinna Tütarlaste Kommerts-kooli ja Tallinna Kõrgema Astme Majandusliku Erikooli on kõik majanduslikud õppeasutised ühiskoolid.

Tegevusaastal koostati majanduslike õppeasutiste uued õppekavad ja saadeti arvamuste avaldamiseks Majandusministeeriumi Kaubandusosakonnale, vastavatele kutsealastele omavalitsustele (Õpetajate Koda, Kaubandus-Tööstuskoda, Ühistegevuskoda, Eraettevõtete Ametnikkude Koda), kutsealastele organisatsioonidele ja vastavatele õppeasutistele.

Tegevusaastal peeti Haridusministeeriumis majanduslike õppeasutiste juhatajate nõupidamine; sellest nõupidamisest võtsid osa ka esindajad Majandusministeeriumi Kaubandusosakonnast, vastavatest kutsealastest omavalitsustest ja organisatsioonidest.

Haridusministri poolt anti Majanduslikesse õppeasutistesse õpilaste vastuvõtmise ja nende õppeasutiste klassi ning kooli õpingute lõpetamise ja kutsete omandamise määrus.

Tung majanduslikesse õppeasutistesse on suur; kõrgema astme majanduskoolid mahutasid 1937/38. kooliaastal kõik soovijad, kes õiendasid vastuvõtueksamid nõutavate tagajärgedega, kuid keskastme majanduskoolides jäi palju soovijaid vastu võtmata.

Majanduskoolide ruumide alal ei ole muid muutusi eelneva aastaga, kui et ruumid on jäänud kitsaks kooli astumise tungi suurenemise ja kolmeaastase õppeajaga kaubanduskooli kaubanduskeskkooliks muutmise tagajärjel, nii et kaks kooli oli sunnitud töötama pärastilõunasel ajal.

Õppeabinõude ja õppeseadete täiendamine jätkus: mõnesugusel määral muretseti moodsaid arvutusmasinaid, kirjutusmasinaid, mõõtmisaparate, tabeleid ja teisi õppeabinõusid ning täiendati kaubateaduse kogusid.

Koolides toimus õppe- ja kasvatustöö normaalselt ja tarviliste tagajärgedega. Eriline tähelepanu oli pöördud müümistehnika käsitlemisele koolis ja õppepraktikale, mis tegevusaastal esimest korda esines uue aina, juhendite andmisele suvisele praktikale siirdujale ja kontakti loomisele majanduslike ettevõtetega, kelle esindajate osavõtt kooli hoolekogudest

ja eksamikomisjonidest on kodade ja keskorganisationsioonide kaudu võimaldatud.

Koolitöö lõpul 1937. a. kevadel korraldati õpilaste tööde näitusi.

Ühtlustamist vajab koolides veel büroopraktika kui õppeaine käsitlemine, samuti ka nõuded õpilaste kirjutustehnika ja käekirja suhtes.

Majanduslikke õppeasutisi revideerisid vastav peainspektor ja kohalikud koolide inspektorid, mitut kooli külastas ministriabi.

Välismaal tutvuti majandusliku kutsehariduse korraldusega, nimelt: üks õppejõud komandeeriti majanduslike kutsekoolidega, eriti äriduse alal, tutvumiseks Saksa, Belgiasse, Prantsusse, Šveitsi, Austriasse ja Poola; kaks õppejõudu tutvus majanduskoolidega Prantsuses ja keskasutisest tutvuti teiste ülesannete kõrval majandusliku kutsehariduse korraldusega Põhjamaades.

7. Majandusliku kutseoskuse korraldamine väljaspool kooli.

Erakorraliseks ülesandeks majandusliku kutsehariduse alal oli Kutseoskuse Osakonnal Majandusliku kutseoskuse seaduse eelnõu väljatöötamine. Nimetatud seadus käsitleb majandusõpilaste õppimist majanduslikes ettevõtetes, kutseksamite korraldamist, kutseliste jõudude registreerimist, kutsete nõudmist ja kutsetunnistustega varustatud jõudude õigusi.

Seadus saadeti arvamuste avaldamiseks Majandusministeeriumi Kaubandusosakonnale, kutsealastele omavalitsustele, Eesti Linnade Liidule ja Eesti Omavalitsuste Liidule ning teistele kutsealastele organisatsioonidele.

Pärast vastuste saamist ja tarviliste ning võimalike paranduste ja täienduste tegemist korraldati samade asutiste, omavalitsuste ja organisatsioonide osavõtul nõupidamine, mille järel seaduse eelnõu viimistleti esitamiseks seadusandjale.

8. Põllumajanduslikud õppeasutised.

Tegevusaastal tuli põllumajanduslikele õppeasutistele lisaks Vaeküla Karjatalitajatekool, mille ülalpidajaks on riik. Et rahuldada kasvavat nõudmist kontroll-assistentide järele, tuli avada II paralleelklass Kuremaa Kontrollassistentidekooli juurde. Õpilaste arvu kasvamine tingis I paralleelklassi avamise ka Jäneda Põllunduskeskkooli juurde. Õpilaste üldarv kasvas tegevusaasta alguseks keskmiselt 20%.

Eeltööd lõpetati Avanduse kaheaastase õppeajaga põllunduskooli avamiseks, mille ülalpidajaks jääb Viru Maavalitsus, ja Õisu Karjatalitajatekooli avamiseks (ülalpidaja sihtasutis „Õisu Piimandusinstituut“) ning 4-aastase õppeajaga põllunduskeskkooli avamiseks Väimela põllumajanduslike koolide juurde (ülalpidaja Võru Maavalitsus).

Ühtlasi on jõudmas lõpule eeltööd põllundustehnikumi, aiandustehnikumi ja möldritekooli avamiseks.

Õisu Piimanduskooli muutmine kõrgema astme kutsekooliks — piimandustehnikumiks on põhimõttelikult otsustatud, nimelt alates 1941. a.

Tegevusaastal on pidevalt kaalutud põllumajanduslike eraõppeasutiste ülalpidamiseks sihtasutiste moodustamise küsimusi ja on loota, et selle tööga jõutakse varsti lõpule.

Olgu veel tähendatud, et alates 1. I 1938 sai Tooma Põllutöö- ja Maaparanduskool endale majandamise, esialgu rendi alusel.

Et senini pole suudetud kõiki nõudmisi kontroll-assistentide ettevalmistuse alal rahuldada, on Kontrollühingute Liidu algatusel võetud kaalumisele II paralleelklassi avamise küsimus Kuusiku Kontroll-assistentidekooli juurde.

Tegevusaastal arenes õppetöö kõigis põllumajanduslikes koolides normaalselt ja edu tähe all.

Haridusministeeriumi toetusel korraldati Õpetajate Koja poolt täienduskursusi aiandusõpetajaile Vahil ja talundi korrastuse alal Helmes, kus peeti ka koolide õppejõudude traditsiooniline suvipäev ühes võistlustega kooli lõpetajaile lüpsmises ja kõneosavuses. Koolidevaheline suusavõistlus toimus märtsis Helmes. Esimestele kohtadele tulijaile anti väärtuslikke auhindu. Koolijuhatajate nõupidamine toimus Haridusministeeriumis, kus kõnedega esinesid vastavad eriteadlased-koolijuhatajad ja Põllutööministeeriumi esindaja. Kevadtalvel korraldati Põllutöökoja eriteadlaste juhatusel linaharimise kursus L.-Eesti põllumajanduslike koolide vastavatele õppejõududele.

Tegevusaastal koostati piimanduskooli tunnikava ja pandi kehtima selle õppetöö korraldamise ning meierikutse omandamise määrused. Samasugused õppetöö korraldamise määruse kavad on valmis kinnitamiseks ühe- ja kaheaastase õppeajaga aianduskoolide ning kontrollassistentide koolide kohta.

4. III 1938 kinnitas Haridusminister Õppetalundite ja põllumajandusliku praktika korraldamise määruse. Nimetatud määruse koostamisest võtsid osa Põllutööministeeriumi, Põllutöökoja ja Maatööliste ja Väikemaapidajate Koja esindajad. Selle määruse järgi on õppetalundite ülesandeks peale õpilastelt nõutava eel- ja järeelpraktika võimaldamise õppinud põllutööliste ettevalmistamine.

Ülalnimetatud määruse alusel asub Põllutöökoda õppetalundite võrku võtmise eeltöödele ja sellega on kõrvaldatud üks senini suuri raskusi tekitanud takistus põllumajandusliku kutsehariduse teel.

Esmakordselt võeti tegevusaastal Õppejõudude tasude seadusse põllumajanduslike rahvakoolide õppejõudude palgad. See asjaolu võimaldab kiirendada nimetatud koolide avamist ja on loota, et nende arv varsti kasvab. Praegu töötab neid 2 ja uute avamise eeltööd on käimas.

Kooliruumides on teostatud palju remonte, ümberehitisi ja Vaeküla ning Helme Põllunduskool on varustatud elektrivalgustusega. Õppeabinõusid on täiendatud ja kõik see kokku on väga soodustavalt mõjunud õppetööle.

Koolide kontakt ümbruskonnaga on muutunud järjest tugevamaks ja koolide põllumajapidamistest on levitatud ümbruskonda tööloomi, sordivilja ja antud agronoomilist nõu maaparanduse, rohumaade kultuuri, maaharimise, väetamise ja teistel aladel.

On ühtlasi märkimisväärne, et side algkoolidega on muutunud paremaks ja algkoolide õppejõud on maanoortele soovitanud astuda põllumajanduslikesse kutsekoolidesse. Kõigi koolide koondamine Haridusministeeriumi alluvusse on aidanud soodustavalt kaasa arusaamatuste kõrvaldamiseks kutsekoolide ja üldhariduslike koolide vahel.

Koostöö Põllutööministeeriumiga ja kutseliste omavalitsustega, eriti Põllutöökojaga, on muutunud tihedamaks ja selle tagajärjel on ühiselt arutatud kõiki põllumajanduslike kutsekoolide korraldusse puutuvaid küsimusi.

Olgu ühtlasi märgitud, et tegevusaastal on ka koolide ülalpidajad omavalitsused ja ühingud nendele kuuluvate koolide korraldamiseks suutnud palju teha ja suuri kavatsusi on määratud, eriti ehituste alal, järgnevale aastale.

9. Kodumajanduslikud õppeasutised. Kutsehariduslike õppeasutiste seaduse ilmumisega rajati kodumajanduslikud koolid uuele alusele ning pandi kehtima kutsenimetuste andmise kord kodumajanduslike koolide lõpetajaile.

Varem tööstuslike naiskutsekoolide juures töötanud majapidamisosakonnad moodustati ümber kodumajandus-osakondadeks või iseseisvateks kodumajanduskoolideks.

Tallinna Linna Tööstusõpilastekooli majapidamis-osakonnast moodustati 2-aastase õppeajaga kodundus-õpilaste kool, kes valmistab tütarlapsi ette koduabilise ülesannetele linnas.

Keskkooli lõpetanuile avati 1937. a. sügisel kodunduse eriklass Tallinnas Linna Kodunduskeskkooli juures ja 1-aastase õppeajaga kodumajanduskool Tartus Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi Tütarlaste Gümnaasiumi juures ning lastehoidjate-kasvatajate osakond Eesti Naisliidu Kodumajanduse Instituudi juurde.

Kehtna Kõrgem Kodumajanduskool, mis varem töötas 2-aastase õppeajaga koolina ja baseerus gümnaasiumil, muudeti ümber 3-aastase õppeajaga kõrgema astme kodumajanduskooliks.

Kõik Tallinna linna kodumajanduslikud koolid koondati ühise juhataja alla äsja valminud uude avarasse koolimajja Tõnismäel.

Tegevusaastal töötasid järgmised keskastme kodumajanduslikud koolid:

7 maal asuvat 1-aastase õppeajaga kodumajanduskooli;

2 koduabiliste klassi (Saku ja Vasula Kodumajanduskooli juures);

1 kodundusõpilaste kool (Tallinnas);

3 linnas asuvat 1-aastase õppeajaga kodumajandus-osakonda tööstuslike naiskutsekoolide juures;

3 linnas asuvat 2-aastase õppeajaga kodumajanduskooli, milledest üks töötab osakonnana tööstusliku naiskutsekooli juures (Narvas) ja teine (Tallinnas) töötab kahe paralleelklassiga ning ühe kokaklassiga;

4 kodunduskeskkooli (3 maal ja 1 linnas).

Kõrgema astme kodumajanduskoolidena töötasid 4 üheaastase õppeajaga kodumajanduskooli ja kodundus-eriklassi, milledest üks on saksa õppekeelega, Kehtna Kõrgem Kodumajanduskool ja Eesti Naisliidu Kodumajanduse Instituut.

Kõigi keskastme kodumajanduslike koolide kohta töötati välja ja pandi kehtima õppetöö korraldamise määrused.

Detsembris 1937 toimus maal asuvate kodumajanduskoolide juhatajate nõupidamine, kus arutati päevaküsimusi ja võeti revideerimisele nende koolide tunni- ja õppekavad.

Kutse saamiseks vajaliku praktika võimaldamiseks pandi kehtima Õppekodude tunnustamise ja neis praktiseerimise korraldus. Tegevusaasta lõpul leidsid tunnustamist ka esimesed õppekodud, arvult 24.

Üldiselt on kodumajanduslike koolide töö arenenud normaalselt.

10. Kodutööstuskoolid. 1937/38. õppeaasta algul muudeti 10 algkoolist eraldi-töötavat kutseainelist täienduskooli eritüübilisteks kaheaastase õppeajaga tööstuslikeks koolideks nimetusega „kodutööstuskoolid“. Ümbermuudetud täienduskoolide käsitööharudest moodustati kodukäsitöö-harud ja majapidamisharudest — kodundusharud.

Kodutööstuskoolide tarvis töötati välja ja pandi kehtima uued tunni- ja õppekavad ning õppetöö korraldamise ja lõpetamise määrsus.

Nimetatud kümnest kodutööstuskoolist on üheksa tütarlaste- ja üks segakool.

11. Kutsekoolide hooned. Kutsekoolide õppetööd raskendavad ja takistavad võrdlemisi väga suurel määral kitsad, ebakohased ruumid. See tõttu pöörati suuremat tähelepanu kohaste ruumide soetamise küsimusele ja töötati välja kutsekoolide hoonete ehitamise ja korraldamise plaanimajanduslik kava. Lähematest sel alal käsilevõetud ja teostatud töödest väärivad siinkohal märkimist järgmised:

Tehniliste ja tööstuslike koolide alal:

1) koos Teedeministeeriumiga tehti eeltöid Tallinna Tehnikumi uue hoone ehitamiseks; selle igapidi ajakohase koolihoone ehitamine algab 1938. a. kevadel;

2) Riigi Tööstuskooli ruumides teostati suurem remont ja tehti eeltöid metallitöökoja ja juurdeehituse läbiviimiseks; ka seda juurdeehitust alustatakse 1938. a. kevadel;

3) remonditi ja korraldati Tartu Tööstuskooli seniseid hooned, ehitati uus sepikoda, osteti juurde krunti ja võeti käsile uue koolihoone ehitamise eeltööd; koolile määrati ehituse alal toetust 30 000 kr;

Eesti Rahva Muuseumi kunsti- ja kultuuriloolise osakonna uusi väljapanekuid 1937/38. a. Üldvaade relvakogu väljapanekuile.

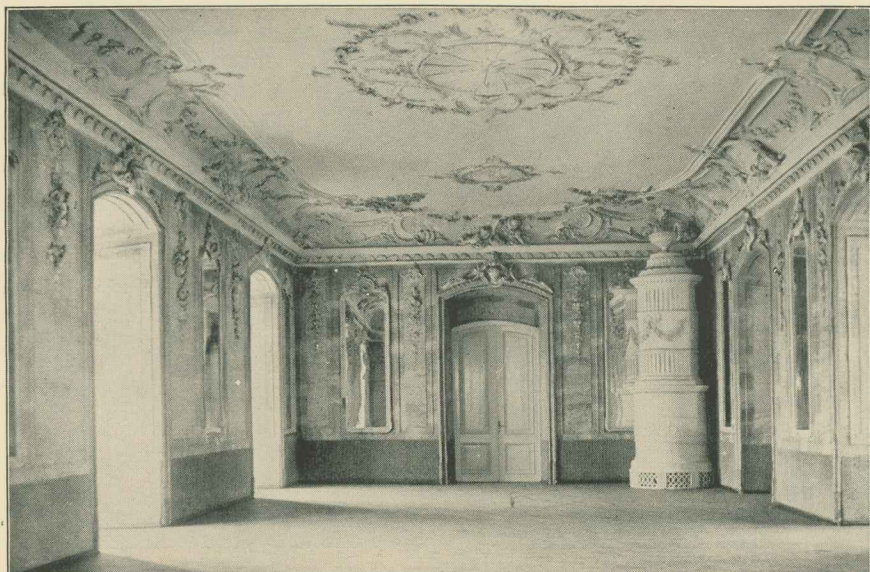
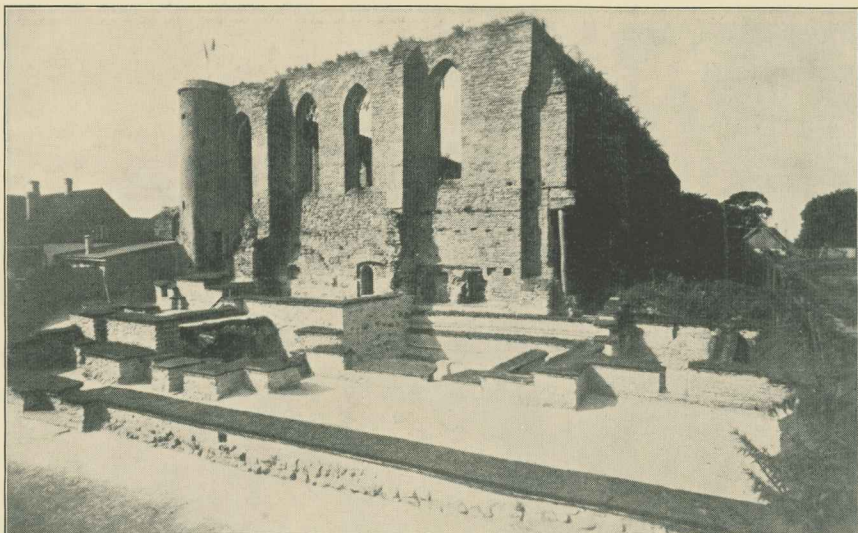
Eesti Rahva Muuseumi väljapanekuid Eesti Põllumeeste Seltsi näitusel Tartus 3.—6. sept. 1937. Setu rahvarõivad.

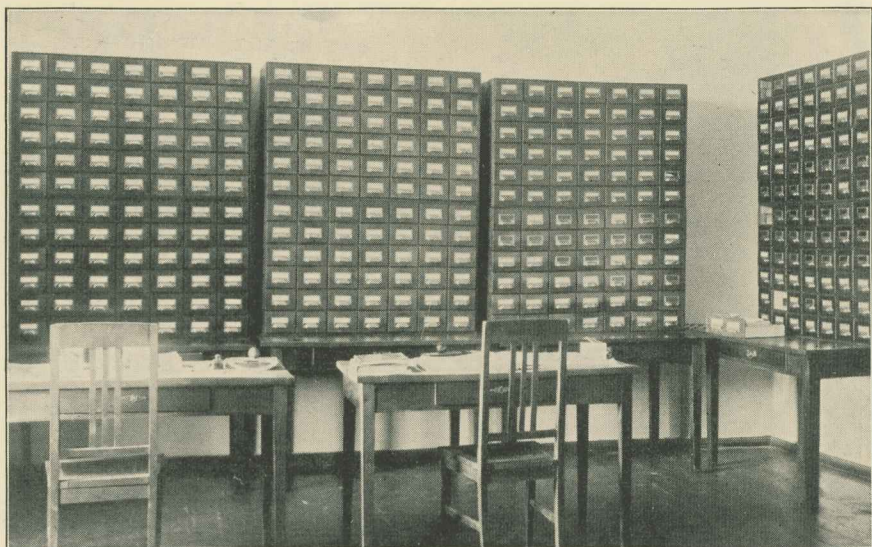
Eesti Kunstimuseumi deposiidi korraldamine Eesti Rahva Muuseumis 1937/38. a. Püüdnõude viisutamamine.

Pirita varemte idaküljel väljakaevatud ning konserveeritud elu- ning tööruumid.

Haridusministee-
riumi toetusel korda-
seatud Põhnamaa
lossi nn. „marmor-
saal“.

Osa Eesti Bibliograa-
fia Asutise sedelikap-
pidest.

Kutseliste õppeasutiste ja õpilaste arv liikide järgi.

Õppeasutiste ülalpidajad	Tehnilised koolid	Kunsttööstuskool	Tööstuskoolid	Naiskutseskoolid	Tööstusõpilaste koolid	Kodutööstuskoolid	Kalanduskoolid	Kaevanduskoolid	Õppetöökojad	Kommertsikoolid	Kaubanduskoolid	Ärinduskoolid	Ärindus- ja kaubanduskoolid	Ühistegevuskoolid	Majandusõpilaste koolid	Kaubanduskursused	Merekoolid	Kodumajandus-koolid	Kodumajand. Instiituit	Põllumajanduslikud koolid	Atanduslikud koolid	Pedagoogiline klass	Adventusühingute Usuteaduskool	Kokku
Haridusministeerium . . .	2	1	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5	—	9	—	1	—	23
Linnavalitsuse õppeas. . . .	—	—	3	6	7	1	—	—	1	4	4	1	2	—	—	2	—	3	—	—	—	—	—	34
Maomavalit. õppeasutised .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Õigustega era-õppeas. . . .	1	—	6	—	2	8	1	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	5	—	5	3	—	—	35
Eraõppeasutised (koolid ja piikaajal. kursused)	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	1	2	1	7	—	—	—	16
Eraõppetöökojad	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Kokku	3	1	14	9	12	10	1	1	7	4	11	1	2	2	1	4	2	17	1	21	3	1	1	129
Õpilaste arv:																								
Meesõpilased	415	78	1231	—	1301	23	30	17	37	68	446	—	225	103	26	80	176	—	—	738	96	3	7	5 100
Naisõpilased	—	155	15	976	757	525	3	—	104	95	687	106	147	71	63	103	—	845	72	274	56	47	17	5 118
Kokku	415	233	1 246	976	2 058	548	33	17	141	163	1 133	106	372	174	89	183	176	845	72	1 012	152	50	24	10 218

- Petseri Ehitus- ja Keraamikatööstuskooli keraamikatöökojale valmistati ehitusplaani ja sisustamiskava; selle hoone järkjärguline ehitamine algab samuti 1938. a. kevadel; keraamikatöökojale hoone projekti ja ehituse alal määrati koolile toetust 10 000 kr;
- Valga Tööstuskooli uue koolihoone ehituseks valmistati plaan;
- teostati juurdeehitisi Paide Tööstuskoolis, milleks määrati toetust 5 000 kr ja lõpetati kapitaalremont Põltsamaa Tööstuskoolis, milleks määrati toetust 4 500 kr, ning Läänemaa Tööstuskoolile 15 000 kr toetusega ostetud uue maja remont;
- võeti käsile Tartu Tööstusõpilaste ja Tallinna Naistööstusõpilaste koolidele tarvilike eriruumide juurdeehituste eeltööd.

Majanduslike õppeasutiste alal:

- kinnitati ehitusplaani ning määrati 50 000 kr ehituslaenu ja alustati tööd Tartu Kommertsikooli ning Kaubandus- ja Ärinduskeskkooli maja ehitamiseks;
- valmisid kavad:
 - Pärnu Kaubanduskeskkooli hoonele juurdeehitise püstitamiseks;
 - Tallinna Poeglaste Kommertsikooli, Kaubandus- ja Ärinduskeskkooli hoonele juurde- ja pealeehitiste püstitamiseks;
 - Tallinna Tütarlaste Kommertsikooli, Kaubandus- ja Ärinduskeskkooli hoone sisemiseks ümberehituseks;
 - Paide Kaubanduskeskkooli hoone juurdeehitise püstitamiseks.

Põllumajanduslike õppeasutiste alal:

- teostati Kuusiku Karjakontroll-assistentidekooli peahoone kapitaalremont;

- Kuremaa Karjakontroll-assistentidekooli peahoones viidi läbi sisemised remondid;
- Petseri Põllutöökoolis teostati kooli peahoone sisemine remont;
- Ravila Aianduskoolil valmis kasvuhuone;
- Vigala Põllutöökoolis teostati sisemine remont;
- Õisu Piimanduskoolil valmis uus internaadihoone ühes katsejaamade laboratooriumidega;
- Räpina Aiatööstuskooli peahoone ümberehitust jätkati, milleks määrati toetust 30 000 kr;
- Türi Aianduskeskkoolil valmis uus kasvuhuone, milleks määrati toetust 1 000 kr;
- Vaeküla Põllutöö- ja Karjatalitajatekool sai uue internaadihoone ühes sisustusega ja ühe õpetajakorteri, milleks määrati toetust 15 000 kr.

Kodumajanduslike õppeasutiste alal:

- Oru Kodunduskeskkooli hoone viidi katuse alla;
- alustati Eesti Naisliidu Kodumajanduse Instituudi hoone ehitust ja viidi katuse alla; ehituseks määrati laenu 115 000 kr;
- valmistati plaan ja alustati Vana-Võidu Kodunduskeskkooli peahoone ümberehitust, milleks määrati toetust 20 000 kr;
- valmis Tallinna Kodunduskeskkooli hoone, mille lõpule ehitamiseks määrati laenu 15 000 kr.

12. Õppetöökojad. Jõustunud Kutsehariduslikkude õppeasutiste seadusega on täpsamalt kui varem käsitletud õppetöökodasid kui kutsehariduslikke õppeasutisi; see asjaolu võimaldas õppetöökodade tegevust arendada kindlama korra alusel.

Põhjustades Kutsehariduslikkude õppeasutiste seadusele koostas HM Kutseoskuse Osakond ja avaldas Eraõppetöökodade normaalpõhikirja, mis näeb ette

minimaalsed nõuded eraõppetöökodade põhikirjade koostamiseks.

Tegevusaastal tegutsesid järgmised eraõppetöökodad:

- 1) Eduard Taska iluköite, nahavoolimise ja kuldamise õppetöökoda, Tallinnas;
- 2) Karl Haupti peennaha eraõppetöökoda, Tartus;
- 3) Moe ja tarbekunsti eraõppetöökoda, Tallinnas; ülalpidaja Linda Ormesson;
- 4) Sinaiida Mölder-Kovalenko rõivaõmblemise ja naiste üliriie eraõppetöökoda, Tallinnas;
- 5) Tallinna Linna Naiskutsekooli Lõpetajate Ühingu eraõppetöökoda;
- 6) Tallinna Linna Meesrätsepatööstuse õppetöökoda.

Tegevusaasta kestel avati kaks eraõppetöökoda:

- 1) Natalie Eigi kangakudumise eraõppetöökoda, Rakveres, ja
- 2) A. Prima ja J. Kaldveere konservimise eraõppetöökoda, Tallinnas.

Õppetegevus eelnimetatud õppetöökodades arenes normaalselt.

Eraõppetöökodadele määrati toetust 3 400 kr.

13. Puudustkannatavate õpilaste toetamine.

Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna poolt on määratud puudustkannatavate

õpilastele toetuseks vahenditult kogusummas 7 000 kr ja koolide õpilaste toetusfondidele kogusummas 2 540 kr.

14. Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu.

Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu pidas tegevusaasta kestel 31 koosolekut, kus arutati

peamiselt tööstusõpilaste pidamise ning tulevaste kvalifitseeritud tööjõudude ettevalmistamise ja kutse omandamise korraldustega seoses olevaid küsimusi.

Tegevusaastal koostati ja vaadati läbi Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse muutmise kava, mille tegid tarvilikuks kehtivas seaduses ilmenud puudused ja uute kutsealaste omavalitsuste — kodade — asutamine.

Et korraldada paremini tööstusõpilaste pidamist käitistes, koostati ja pandi arvates 1. I 1938 kehtima Tööstusõpilaste pidamise määrus, mille alusel tööstusõpilaste pidamine ja järelevalve selle üle on seatud kindlamale alusele.

Koostati kutse omandamiseks vajalikke ning senini puudunud eksamikavu; vaadati läbi, parandati ja töötati ümber senini kehtinud kavu ning avaldati need trükitud brošüüridena, et neid laiemas ulatuses asjast huvitatuile kättesaadavaks teha. See töö jätkub.

Avaldati Käitiste tegelikelt juhatajailt kutsetunnistuste nõudmise määrus, mis jõustus 1. X 1937, arvatud välja need käitised, mis tegutsesid enne 1. I 1935. Viimaste juhatajate kohta jõustus see nõue 1. V 1938. Selle määruse alla on arvatud 62 tööala.

Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse alla on arvatud mitmed uued tööalad ja samuti liigitati all-aladeks senised kutseoskuse alla arvatud tööalad. Lühiajaliste kursuste korraldamiseks anti HM Kutseoskuse Osakonna poolt rahalist toetust.

Kutseoskuse levitamise otstarbel loodi lähem kontakt uute kodadega. Nii on Käsitööstuskoda HM Kutseoskuse Osakonna toetusel ja kontaktis tööstuskusametitega korraldanud vanemaile kutsetaotlejaile lühiajalisi teoreetilisi järeleaitamise kursusi kutseeksami õiendamiseks. Sarnaseid kursusi on iseseisvalt korraldanud ka tööstuskusametid. Kursusi korraldati Tallinnas, Tartus, Pärnus, Narvas, Põlvas, Otepääl, Elvas ja Mustvees, milledest võeti rohkearvuliselt osa.

Tööstuskusametite tegevuse ja asjaajamise ühtlustamise ja muude põhimõteteliste küsimuste arutamiseks, mis on seoses tööstuskusameti ülesannetega, peeti Haridusministeeriumis oktoobris 1937 ühine tööstuskusametite juhatajate ja Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu ühine nõupidamine, mille tulemustena loodi kindlam ja ühtlasem kord tööstuskusametite asjaajamises ja kutseeksamite pidamises.

Kuna tööstuskusametite tegevuspiirkonnad on laialdased, siis korraldati kutseeksameid väljaspool tööstuskusametite asukohti mitmes teises kohas, et tulla vastu kutsetaotlejate huvidele.

Teostati õppekontrolli ja revideeriti tööstuskusametite asjaajamist ning võeti vastutusele mitmeid käitisjuhatajaid, kel puudus Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu määruses nõutav kutsetunnistus.

Tegevusaasta kestel õiendas kutseeksameid 2 278 isikut:

292 meistrit, nende hulgas 49 naist ja 243 meest, ning

1 986 õppinud töölist, nende hulgas 488 naist ja 1 498 meest.

Registreerimise teel omandas kutse 818 isikut: 130 meistrit, nende hulgas 10 naist ja 120 meest, ning

688 õppinud töölist, nende hulgas 162 naist ja 526 meest.

Registreeriti 713 tööstusõpilast, nende hulgas 228 tütarlast ja 485 poisslast.

Eksamimaksu laekus 35 984 kr.

15. Inseneride, arhitektide, keemikute, tehnikute ja maamõõtjate kutsetegevus.

Tegevusaastal registreeriti 35 tehnikut, kokku varem registreeritutega 407 isikut.

16. Kunstnike registreerimine.

Tegevusaastal registreeriti Kunstnikkude kutseõiguste seaduse ja selle alusel antud juhendite põhjal isikuid järgneval arvul.

Kunstnikke:

Kujutavaid kunstnikke:

maali alal	6
skulptuuri alal	4
rakendus kunsti alal	31
Kokku	41

Helikunstnikke	53
Balletikunstnikke	6
Näitekunstnikke	28
Üldse	128

Kutselisi kunstiala tegelasi:

Kujutava kunsti alal	12
Helikunsti alal	44
Näitekunsti alal	31

17. Tantsuõpetajate kutsetegevus. Tegevusaastal anti tantsuõpetajate kutsetegevuse alal täiendav korraldus, mis kergendab järelevalvet tantsukursustest osavõtivate õpilaste üle.

Tantsuõpetamise oskuse kohta on saanud tunnistused:

vähemalt viieaastase eduka tegevuse põhjal õigusega õpetada tantsu õppeasutistes — 1 isik; eksami õiendamise põhjal — 4, nendest õigusega õpetada tantsu õppeasutistes — 2. Kokku on saanud tantsuõpetamise oskuse kohta tunnistused:

vähemalt viieaastase eduka tegevuse põhjal 21, nendest õigusega õpetada tantsu õppeasutistes — 18; eksami õiendamise põhjal — vastavalt 6 ja 2.

18. Kodutööstus. Kodutööstuse alal on märkida 1937. a. Stokholmis korraldatud Põhjamaade Kodutööstusliidu kongressi ja Põhjamaade kodutööstuse näitust, millest Eesti võttis Põhjamaade Kodutööstusliidu liikmena osa Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseksi kaudu Haridusministri otsusel ja Majandusministeeriumi toetusel.

Riikliku Propaganda Talituse juures moodustati rahvarõivaste propageerimiseks, eriti 1938. a. laulupeo puhuks, Rahvarõivaste Komitee, millest Haridusministeerium oma esindaja kaudu võttis osa. Eesti Rahva Muuseumi kirjastusel ilmunud rahvarõivaste koguteos otsustati saata riigi arvel kõigile koolidele. Kodutööstuse alal peeti nõupidamisi Haridusministeeriumis ja Kodumajanduskojas. Kodumajanduskoja juures moodustati Kodutööstuse Toimikond.

Haridusministeeriumis peeti nõupidamine Eesti Kodutööstuse Liidu asutamise asjas ja vaadati läbi põhikirja eelnõu.

Haridusministeerium võttis oma esindaja kaudu osa Majandusministeeriumi juures moodustatud komitee tööst 1938. a. kevadel Berliinis korraldatava rahvusvahelise käsitöö näituse Eesti osakonna korraldamise alal ja aitas kaasa organisatsioonide ja õppeasutiste kaudu Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse poolt esimese ülemaalse omakultuuri-nädala korraldamiseks (nädala ühe osana oli nähtud ette kodutööstus).

Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseksi Kodutööstuse Muuseumi täiendamine ja arendamine jätkus Haridusministeeriumi toetusel. Sama keskseksi poolt asuti tarbekunsti- ja kodukultuuri-ajakirja „Kodutööstus“ väljaandmisele,

Kodutööstuse arendamine kohtadel teostus koolide, vastavate kodade, keskorganisatsioonide ja kohalike organisatsioonide kaudu.

19. Lühiaegsed oskuskursused. Lühiaegseid oskuskursusi korraldati aianduse, ehituse, maali, puidu, metalli, kullasepa, kangakudumise, õmblemise, tikanduse, rahvarõivaste, silmuskudumise ja heegeldamise, koka, õppinud tööliste ja meistri eksami teoreetiliste ainete, raamatupidamise ja muude kaubanduslike ainete ning kodunduse alal, samuti teistel oskusaladel.

Kursused korraldati tööoskusametite, õppeasutiste, Kodumajanduskoja ning Eesti Naisliidu ja Eesti Maanaiste Keskseksi, Käsitööstuskoja, Kodutööstuse Edendamise Keskseksi, Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse, Noorte Meeste Kristliku Ühingu ja teiste keskorganisatsioonide ning kohalike organisatsioonide kaudu — riikliku toetusega ja ilma, samuti eraisikute poolt riikliku toetuseta.

Riiklikku toetust Haridusministeeriumi eelarvest Kutseoskuse Osakonna osas on tegevusaastal lühiaegsete oskuskursuste korraldamiseks määratud:

Kodumajanduskojale	35 000 kr
Käsitööstuskojale	1 100 „
Eraettevõtete Ametnikkude Kojale	400 „
Õppeasutiste, keskorganisatsioonide ja kohalikkude organisatsioonide kaudu	4 545 „

20. Kutsevaliku nõuande korraldus. Tallinna ja Tartu linna kutsevaliku nõuandebüroo tegevus jätkus, kusjuures tuleb märkida, et nimetatud asutiste tegevuse areng on jõudnud kitsaste ruumiliste tingimuste ja ametnike väikese arvu tõttu (kahes büroos kokku neli ametnikku) viimaste piirideni.

Kuna kutsevaliku nõuande ja juhtimise töö vajab edasiarendamist ja tunduvalt laiendamist, siis on asutud tegema vastavaid ülesandeid täitva keskasutise — Psühhotehnilise Instituudi — ellukutsumise eeltoid.

21. Rahvusvaheline tegevus kutsehariduse alal. Haridusministeerium on liikmeks Rahvusvahelises Tehnilise ja Kutsehariduse Büroos (B. I. E. T.), mille asukoht on Pariisis, ta saab büroo häälekandja kaudu andmeid ja informatsiooni kutsehariduse korraldamisest ja olukorrast välismaal ning saadab vastuseid küsimustele ja ankeetidele. Eesti Vabariigi koolikorralduse ja koolisüsteemi kohta koostati prantsuskeelne konseptiivne ülevaade avaldamiseks Rahvusvahelise Tehnilise ja Kutsehariduse Büroo Teadetes.

Ühtlasi toimub kontakti pidamine Rahvusvahelise Kaubandusliku Hariduse Ühinguaga.

Kuna 1938. a. suvel korraldatakse ülalnimetatud Rahvusvahelise Tehnilise ja Kutsehariduse Büroo ja Rahvusvahelise Kaubandusliku Hariduse Ühingu algatusel ühine Rahvusvaheline kutsehariduse kongress

(kahes sektsioonis) Berliinis, siis on Kutseoskuse Osakond teinud tegevusaastal eeltoide sellest kongressist Eesti osavõtuks.

Haridusministri otsusel võeti osa Põhjamaade kodutööstuse kongressist Stokholmis, millest oli kõne ülalpool kodutööstuse all, ja Haridusministeeriumi esindaja võttis osa põllumajandusnädalast Soomes; samuti on tehtud eeltoide osavõtuks Rahvusvahelisest aianduskongressist Berliinis.

Koolide Põllumajapidamiste Amet.

1. Tegevus üldine areng. Koolide põllumajapidamiste aruanded valmivad 1. juuniks, seega ei saa käesolevat tegevuse ülevaade anda arvulisi andmeid koolide põllumajapidamiste üksikute alade kohta.

Koolide Põllumajapidamiste Ameti valitsemisel ja juhtimisel olid tegevusaastal: Helme, Kehtna, Penijõe, Petseri, Polli, Säreve, Vaeküla, Vana-Antsla, Vodja, Männiku, Lövenruh, Riigi Kurttummadekooli, Riigi Hoolekandekooli, Tütarlaste Hoolekandekooli ja Vana-Võidu põllumajapidamised üldise maa-alaga 3 752 ha, sellest põllumaad ja aiamaad 1 954 ha, heinamaad 817 ha, karjamaad 451 ha, metsa 312 ha ja muud maad 218 ha.

Nendest põllumajapidamistest tuli Haridusministeeriumi alluvusse 1. I 1937 Vana-Võidu põllumajapidamine. Peale Haridusministeeriumi käes majandada olevate põllumajapidamiste olid koolide ülalpidajate käes rendi alusel kasustada järgmised koolide põllumajapidamised: Saku, Mödriku, Karja, Vasula, Sillapää, Arkna, Purila, Pürksi, Kõljala, Väimela, Jäneda, Jõhvi, Vana-Põltsamaa, Orgita, Olustvere, Vana-Vigala, Putkaste, Avanduse, Kaarma-Suure, Keila ja Jõhvi põllutöökooli talust eraldatud ehituskruunt.

2. Tegevus üksikute majapidamistel aladel. Maaviljuse alal oli tegevus suunatud rohkem seemnevilja tootmisele, mis on enam tasuv, samuti ka tarbevilja ja kartuli kasvatamisele, et varustada majapidamisi ja neis asuvaid piiritustehaseid oma majapidamistes toodetud saadustega. Ka on suuremat rõhku pandud rohumaa eest hoolitsemisele — nende harimisele, väetamisele ja karjakopliete laiendamisele. On jõudumööda haritud uudismaid ja tehtud maaparandustöid.

Üldiselt ei olnud 1937. a. suvi soodne viljakasvule; põua all kannatasid eriliselt oder, vähem kaer ja kartul. Taliviljad andsid rahuldavat saaki. Kartulisaagid olid üksikutes majapidamistes head. Põld- ja niidubeina saagid olid rahuldavad. Põud andis end kõige teravamalt tunda Kehtna koolide põllumajapidamistes, kus suviviljade saagid kujunesid väga väikeseks. Vana-Antsla kooli põllumajapidamises aga andis üks talinispõld väikese saagi, mis oli tingitud talve kahjustustest.

Veisekasvatuse alal jätkati karja aretustööd, täiendati ja uuendati karja koosseisu. Noort karja jäeti palju kasvama; likvideeritud on palju haigeid, vanu ja väikese toodanguvõimega loomi. Ümbrus-

konna põllupidajaid on varustatud suguvasikatega. Karjatoodangud on võrreldes eelmise aastaga tunduvalt tõusnud.

Vana-Võidu põllumajapidamine, mis tuli Haridusministeeriumi alluvusse 1. IV 1937, oli laostunud olekus. Tegevusaasta jooksul ehitati sinna vana, põlenud karjalauda asemele uus karjalaut ühes sigala ja hobustetalliga ning 6 töölikorteriga. Töölikorterid ja sigala on lõplikult valmis, kuna käesoleval tegevusaastal viiakse lõpule karjalauda sisustus ja hobustetall. Vana-Võidu põllumajapidamises korrastamine on nõudnud suuri pingutusi, aga ka tulemustega võib olla rahul.

Koolide põllumajapidamistes on tehtud suhteliselt palju kapitaalremonte ja püstitatud väiksemaid uusi ehitisi; iseäranis on mitmes põllumajapidamises palju ehitatud ümber ja tehtud kapitaalremonte tööliste elukorterites. 1937. a. sügisel tehti valmis Säreve ja Vana-Antsla põllumajapidamistes uute karjalautade vundamendid, et 1938. a. sügiseks ehitada täielikult valmis Säreve uus, ajakohane karjalaut ja viia katuse alla Vana-Antsla karjalaut. Ehitusmaterjale on muretsetud nende karjalautade ehitamiseks tegevusaasta jooksul ca 40 000 kr eest.

1937. a. jooksul on ostetud 4 traktorit, nimelt Vaeküla, Vana-Võidu, Kehtna ja Säreve põllumajapidamistele. Vaekülas ja Vana-Antslas on pandud käima turbatööstused, et saada eeskätt piiritustehastele odavamalt küttematerjali.

Koolide põllumajapidamistes ajab piiritust 6 piiritustehast. Igale piiritustehasele oli lepingu kohaselt lubatud ajada 79 500 l/a, vahekorras 53 000 l/a riiginormina ja 26 500 l/a erapiiritusena. Kartulite puuduse tõttu ei suutnud kõik piiritustehased ajada lubatud normi välja ja Majandusministeeriumi loal ajab puuduvad normid Vaeküla põllumajapidamise piiritustehas, sest Virumaalt on võimalik saada kartuleid.

3. Säreve piimatehas. Säreve piimatehas laiendas oma tegevust 1937/38. a. piimapulbri valmistamiseks. Varem ülesseatud piimapulbri-siseseadele telliti juurde õhupuhastusfilter, mis võimaldab valmistada bakterivaba, piimakvaliteedilist piimapulbrit. Piimapulbri osakond alustas tegevust augustis 1937.

Säreve piimatehases töötati ümber 1937/38. a. 1 298 553,5 kg piima, millest valmistati 259 429 kg kondenspiima ja 56 935 kg täispiimapulbrit.

Valmisproduktidest eksporditi 238 885,2 kg kondenspiima ja 52 450,0 kg täispiimapulbrit, mille eest saadi ca 180 000 kr väärtuses välisvaluutat.

Piimapulbri müük sünnib Saksas, kuna kondenspiima läheb peaaesjalikult Inglisse. Säreve kondenspiima müügihinnad Inglises on tõusnud 13/6 š-ilt 17/— š-ni kasti eest, mis on tingitud soodsast turukonjunktuurist, Säreve kondenspiima heast kvaliteedist ja turu sissetöötamisest.

Ka langes 1937/38. a. tehases kondenspiima omahind võrreldes eelmise aastaga, mis oli tingitud produktsiooni tõusust ja töö ratsionaliseerimisest.

Kodumaal turustati 1937/38. a. 30 266 kg lahtist kondenspiima ja 1 234 kg piimapulbrit tööstuse ots-tarbeks, nimelt suurematele šokolaaditehastele, ja väikemüügiks 13 164 kg kondenspiima purkides, kokku 21 230 kr väärtuses.

1938/39. a. eelarveaastal on Särevere piimatehasel kavatsusel asutada oma turbatööstus, sest küttematerjali muretsemisega on raskusi, sest et turba-tööstus- ja põlevkivirajoon on kaugel.

Särevere piimatehas on saanud oma turbatööstuse jaoks maa-ala 4 km kaugusel tehastest, mis sisaldab head kõdunenud küteturvast, ja 1938. a. suvel loode-takse töötada ümber ca 1 000 t küteturvast; seega oleks rahuldatud suuremalt osalt piimatehase kütet-tarvidus.

Veel on kavatsusel piimatehase pulbriosakond viia üle elektrimootoritele, kui Ellamaa kõrgepingeliin jõuab Türile, mis vähendab tunduvalt küttekulusid piimapulbri valmistamisel.

Kõiki neid investeerimisi teostab Särevere piima-tehas oma kapitalidega, mida kogutakse riigi poolt kindlustatud piimasaaduste hindade soodustusel.

V.

NOORSOO OSAKOND.

1. Tegevuse üldine areng. Noorsoo Osakonna tegevus oli 1937/38. tegevusaastal suuna-tud noorsoo-organisatsioonide ülesannete ja tegevuse koordineerimisele, nende organisatsioonide sisulisele korraldamisele ja noorte organiseerimise üldisele elus-tamisele. Peale mitmekesiste arutluste neis küsi-musis üksikute noorsoo-organisatsioonide juhtivate tegelaste koosolekul peeti Noorsoo Osakonna kutsel 4. I 1938 Tallinnas kõigi üleriigiliste noorsoo-organi-satsioonide ja noorsootööd juhtivate keskuste esin-dajate ühine nõupidamiskoosolek, kus selgitati ja võeti käsitlusele noorsoo-organisatsioonide keskuste omavaheline tööjaotus ja ühis- ning koostöö suunad noorte tegevuses ja organiseerimisel. Jätkatud on ühesihiliste noorsoo-organisatsioonide lähendamist, hõo-rumisvõimaluste kõrvaldamist ja koostöö süvendamist. On suunatud ja astutud samme, et noorsoo-organisat-sioonide sisetevuses uute juhtide ettevalmistamine omaks kava- ja plaanikindlust, seda eriti skautlikkudes organisatsioonides alatiselt või järkaegselt töötavate suvikoolide-laagrite ja viimaste eelkursuste kaudu.

2. Noorsoo organi-seerimist ja noorsoo-organisatsiooni korraldavaid määrusi. Noorsoo organiseerimise sea-duse alusel Haridusministri poolt kehtima pandud Väljas-pool kooli olevate noortelaag-rite ja teiste koosolekute pidamise alused ja kord (RT 1937, 37, 342) määrab kindlaks nii noorte kui ka nende juhtide laagrite ja teiste kogumiste korral-damise alused ning korra ja reguleerib noorsoo-orga-nisatsioonide osavõtmist välismaa samalaadilistest üritustest.

Vabariigi Valitsuse poolt antud Noorsoo-organi-satsioonide tegevuse järelevalve määrus (RT 1937, 96, 780) fikseerib lähemalt järelevalve teostamise sihid, põhimõtted ja ulatuse ning järelevalve teostajad, nende õigused ja kohused. Sama määrus nõuab, et asutised ja organisatsioonid, kellede eesmärgiks on noorsoo organiseerimine või kellede liikmeiks

võivad olla noored alla 18 eluaasta, võivad noori organiseerida ja noorte tegevust korraldada Haridus-ministri poolt kinnitatud sellekohaste noorsootööd korraldavate põhimääruste alusel. Samuti määratakse kindlaks noorsootööd juhtivate isikute ametisse võt-mise ja nende noorsootööst kõrvaldamise kord.

Uuendati Õpilaste, nende organisatsioonide ja noorteühingute teistest organisatsioonidest osavõtmise määrus (RT 1937, 98, 796). See määrus annab güm-naasiumide ning kõrgema astme kutsekoolide õpi'as-tele ja muude koolide 18-aastaseks saanud õpilastele, võrreldes alg- ja keskkooli õpilastega, suuremaid võimalusi organisatsioonide tegevusest osavõtmiseks ning laiendab nende organisatsioonide nimestikku, kellede tegevusest õpilasorganisatsioonid ja noorte-ühingud võivad võtta osa.

Noorte riikliku ühistunde vaimus kasvatamise ja noorsoo-organisatsioonide ligistamise ning nende ühis- ja koostöö süvendamise eesmärgil on Noorsoo orga-niseerimise seaduse muutmise seadusega (RT 1938, 33, 262) Vabariigi President kõigi noorsoo-organisat-sioonide patroon ja Sõjavägede Ülemjuhataja või Sõjavägede Juhataja kõigi üleriigiliste noorsoo-orga-nisatsioonide peavanem. Vabariigi Presidendi kinni-tamisel on Haridusministri õigus samal eesmärgil moodustada noorsoo-organisatsioonide või nende lii-tude koondisi ja viimaste organeid. Noorsoo orga-niseerimise killunemise, s. o. olemasolevatele noorsoo-organisatsioonidele uute paralleelsete tekkimise välti-mise ja noorsoo-organisatsioonide tegevuse õige suu-namise huvides on uute noorsoo-organisatsioonide põhikirjade registreerimiseks vajalik Haridusministri nõusolek.

Riigihoidja poolt noorsoo-organisatsioonide pat-rooni ülesannetes 31. III 1938 antud juhendiga nr. 1 (HMT 1938, 8) määratakse kindlaks üleriigiliste noorsoo-organisatsioonide peavanema ülesanded ja pannakse noorsoo-organisatsioonide kasvatuspõhimõ-tete, tegevussuundade, tegevuskavade, ühis- ja koostöö-

mooduste selgitamine Haridusministeeriumi Noorsoo Osakonna Nõukogu peale. Sama juhendiga Noorte Kotkaste organisatsioon, Eesti Skautide Maleva, Kodutütarde organisatsioon ja Eesti Gaidide Maleva loetakse ehituselt ja sisult sarnasteks noorsoo-organisatsioonideks; välismaises läbikäimises esindab neid kõiki ühiselt peavanim või tema poolt nimetatud esindaja.

3. Noorsoo-organisatsioonid koolide juures. Kooliõpilased moodustavad meie noorsoost kõige arvukalt organiseeritud osa.

1938. a. kevadel oli koolides noorsoo-organisatsioone 81,8% koolide üldarvust ja organisatsioonidesse kuulus õpilastest 43,8%.

Üldse leidus 1175 koolis kokku 2529 organisatsiooni. Selles arvus on 961 õpilasingi ja 6 õpilaskonda — peret, 724 kodutütarde, 703 noorkotkaste, 83 skautide ja 52 gaidide üksust.

Algkoolides on praegu umbes võrdselt noorte kotkaste ja kodutütarde üksusi ja õpilasinge. Täiendus-, kutse-, keskkoolides ja gümnaasiumides esinevad rühvas enamuses õpilasingid.

Noorteühinguid, mis on nähtud ette algkoolide juurde koolikohustuse täitnud noorte organiseerimiseks, on siiani registreeritud 139. Nad on kutsutud ellu peamiselt nende algkoolide juurde, kellede piirkonnas senini puudus vastav noorsoo-organisatsioon või kus olev organisatsioon ei suutnud rahuldada kohalikkude noorte vajadusi. Noorteühingud asuvad siiani kõik maa-alkkoolide juures.

Koolidevahelisi õpilasinguid on asutatud 7. Neist Tallinnas 5, Tartus 1 ja Pärnus 1. Ühingutest tegutseb 2 spordi, 1 vaimukultuuri, 1 loodusteaduse, 1 muusika, 1 male ja 1 laskealal.

Esiletõstmist väärib Tallinna Koolide Spordiringide Ühingu tegevus. Viimane on korraldanud terve rea kursusi ja võistlusi väga mitmesugustel spordialadel. Samuti jõudsasti on tegutsenud Tallinna koolide loodussõprade ja muusikaühingud ja Tartu Koolide Spordiringide Esindusühing.

Koolide noorsoo-organisatsioonide kohta on Haridusministeeriumi Noorsoo Osakonnas seatud sisse eriregister.

4. Noorsoo-organisatsioonid väljaspool kooli.

Väljaspool kooli on meil olemas 8 üleriigilist noorsoo-organisatsiooni, kes on loonud oma organisatsioonile vastavate allüksuste võrgu. Peale selle on üleriigilises ulatuses töötavad noorsootöö-keskused, kes arendavad mõnd kindlat tegevus- või kasvatusala kõigis meie noorsoo-organisatsioonides. Tegutsemas on ka veel mõned üksikud väiksemad iseseisvad noorsoo-organisatsioonid.

Arvuline koosseis. Üleriigiliste noorsoo-organisatsioonide liikmete arv on aasta jooksul kasvanud ligi 12 000 liikme võrra, ulatudes kogusummas 55 880 noorele, nagu nähtub järgnevast tabelist.

Üleriigiliste noorsoo-organisatsioonide arvuline koosseis 1937. a. detsembris.
(Arvestatud on noored 8—20. eluaastani.)

Noorsoo-organisatsioonide nimetused	Liikmete arv			Liikmete hürdrekaas aastajooksul	Mitte-õpilasi organisatsioonides
	poisse	tüdr.	kokku		
Noored Kotkad	13 687	—	13 687	1 854	1 500
Kodutütred	—	17 291	17 291	3 579	1 523
Eesti Skautide Maleva	5 667	—	5 667	844	1 500
Eesti Gaidide Maleva	—	2 433	2 433	711	450
Noorte Meeste Kristlikkude Ühingute Liit	1 980	395	2 375	329	1 706
Kristlikkude Noorte Naiste Ühingute Liit	58	1 918	1 976	700	1 363
Ülemaaline Maanoorte Ühendus	3 319	3 300	6 619	2 209	6 005
Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus	3 074	2 158	5 832	1 700	5 473
Kokku	28 385	27 495	55 880	11 926	19 520

Võttes arvesse koolide ja üleriigilised noorsoo-organisatsioonid, on neis organiseeritud noorte üldarvuks 77 579, s. o. 36% kõigist noortest 8. kuni 20. eluaastani.

Väljaspool kooli olevatest noortest on organiseeritud 19 520 noort, s. o. 23,5% nende noorte üldarvust.

Organiseeritud koolinoorte % on seejuures 43,8.

Käesolevas kokkuvõttes ei ole arvestatud täielikkude andmete puudumise tõttu vähesel arvul leiduvates iseseisvates noorsoo-organisatsioonides, samuti täiskasvanute seltsides ja ühingutes organiseerunud noori. Nende arv ei ole kogemuste järgi kuigi suur ning ei muuda oluliselt üldkokkuvõtet.

Noorsoo-organisatsioonide register on Noorsoo organiseerimise seaduse § 20 alusel nähtud ette nende noorsoo-organisatsioonide jaoks, kellede tegevus on tunnustatud põhimõtetelt, aladelt ja ulatuselt Haridusministri poolt otstarbekohaseks.

Käesoleval aastal ongi alustatud säärase registri pidamist ning praegu kuulub sinna 334 mitmesugust noorsoo-organisatsiooni.

Ülevaade tegevusest. Tegevus üleriigilistes noorsoo-organisatsioonides on muutunud aasta kestel märgatavalt elavamaks. Tavalise tegevuse hulgast laagrite, suvipidustuste, mitmesuguste võistluste ja muude ettevõtete kõrval võib tähelepanuväärivate üritustena tõsta esile järgmist:

Vabariigi 20. aastapäeva eelõhtu pühitsemine kõigi noorsoo-organisatsioonide poolt.

Lisaks sellele:

Noored Kotkad on asunud alalislaagrite loomisele, valides välja laagrikohad ja koostades vastavad projektid ja kalkultatsioonid. Koostati uue noortelauliku käsikiri.

Kodutütred valmistasid ühise tööna Riigihoidjale Vabariigi 20. aastapäevaks suure seinavaiba ja teostasid heade tulemustega kodukaunistamise võistluse nii organisatsiooni üksuste kui ka üksikliikmete vahel. Samuti on käimas eeltööd alalislaagri loomiseks.

Eesti Skautide Malevas keskendati õppetegevuse juhtimist, pandi liikuma alalislaagri loomise mõte ja võeti osa 30-liikmelise grupiga V ülemaailmsest jamboreest Hollandis.

Eesti Gaidide Maleva rikastas oma õppetegevust praktiliste alade suurema rõhutamisega.

Noorte Meeste Kristlikkude Ühingute Liit arendas oma tunnustust võitnud alalislaagrit Koitjärvel ja asutas teise laagri Lõuna-Eestisse, Karulasse.

Kristlikkude Noorte Naiste Ühingute Liit pööras erilist tähelepanu väljaspool koole seisvate noorte organiseerimisele. Tallinna KNNÜ korraldas kooskõlas sellega algkooli lõpetanud tütarlastele veebruaris ja märtsis esimesed kodunduskursused.

Ülemaaline Maanoorte Ühendus viis Noorsoo Osakonna ettepanekul läbi Põllutöökoja seaduse muutmise ja täiendamise, pannes sellega maanoorterühmade organiseerimisele ja tegevusele kindlama aluse. 7. ja 8. VII 1937 korraldati Jänedal rohke osavõtjate arvuga esimesed üleriigilised maanoorte suvipäevad. Ka korraldati rohkel arvul juhtide ettevalmistuse kursusi.

Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus viis ülemaaliselt läbi teiste organisatsioonide kaasalõõmisel omakultuuri-nädala märtsi lõpul 1938. Vabariigi 20. aastapäeva puhul organiseeriti osakondade võrgu poolt tähesuusatamine Tallinna ning Riigihoidjale tervituste toomine. Korraldati algupäraste kirjandite võistlus.

Erialaste juhtivate keskustena: Eesti Ev.-lut. Kiriku Noorsootöö Keskus korraldas noorsoo usulise tunde süvendamise alal rea vastavaid tegelaste päevi ja konverentse praostkondade kaupa; Eesti Noorte Punane Rist korraldas ujumis- ja vetelpääste-õskuse levikut noorte hulgas, mille tulemusena 1 238 noort õiendas ujumismärgikatsed; Eesti Noorsoo Karskusliit tegutses õpilasingide tegelaste ettevalmistamise alal ja varustas karskuspäevade puhul noorsoo-organisatsioone vastavate materjalidega; keskus „Eesti Spordi Keskkliidu Noored“ viis suurema üritusena läbi poiste spordimärgi propagandanädala 23.—30. V 1937, mille tulemusena kuni 3 000 poissi õiendas spordimärgikatse. Samuti korraldati mitu noorte spordijuhtide kursust. SKN juhtimisel tegutses ka Kadrioru Noortepark, kuhu suveperioodi jooksul kogunes 1 726 noort.

Noorsoo-organisatsioonide laagrid ja matkad 1937. a. suvel.

	Laagrid juhtidele								Laagrid juhtidele ja liikmetele							
	üleriigilises ja mitme maakonna ulatuses				ühe maakonna ja vähemas ulatuses				üleriigilises ja mitme maakonna ulatuses				ühe maakonna ja vähemas ulatuses			
	arv	kestus päevades	osavõtjaid		arv	kestus päevades	osavõtjaid		arv	kestus päevades	osavõtjaid		arv	kestus päevades	osavõtjaid	
noori			täiskasv.	noori			täiskasv.	liikmeid			juhte	liikmeid			juhte	
Noored Kotkad	1	12	—	58	7	41	195	85	—	—	—	—	122	337	4 020	613
Kodutütred	1	6	—	115	3	8	30	43	2	71	455	123	7	30	683	122
Eesti Skautide Maleva	1	5	—	32	—	—	—	—	—	—	—	—	49	278	1 456	260
Eesti Gaidide Maleva	1	10	110	21	—	—	—	—	—	—	—	—	5	18	250	—
Noorseppade Tall. Maleva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6	22	6
NMKÜ Liit	1	12	57	14	1	6	22	2	1	42	327	12	6	22	126	23
KNNÜ Liit	2	6	32	16	—	—	—	—	1	35	50	6	—	—	—	—
Ülemaaline Maanoorte Ühendus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2½	50	10
Kokku	7	51	199	256	11	55	247	130	4	148	832	141	191	693½	6 357	1 034
																250

Nii peeti üldse 213 laagrit, kestusega kokku 947½ päeva, 7 439 noore ja 2 007 juhi osavõtu. Sellega käis laagrites 1937. a. suvel üldse 9 446 noorsoo-organisatsioonide liiget.

Grupimatkade sooritamiseks võimaldati Noorsoo Osakonna ettepanekul skautlikkudele organisatsioonidele raudteel 50% alaline hinnaalandus. Matkamine näitas üldist elavnemist. Statistilisi kokkuvõtteid sel alal on siiani tehtud vähe.

5. Juhtide ettevalmistamine. Peamiseks takistuseks noorsoo-organisatsioonide tegevuse süvendamiseks ja noorte arvukamaks juurdeõmbamiseks on siiani olnud juhtide vähesus. Vastavalt sellele on asutud juhtide ettevalmistamise küsimuse korraldamisele.

Nagu varemgi, nii on käesolevalgi aastal juhtide ettevalmistamine toimunud organisatsioonide eneste või erialaste juhtivate keskuste poolt. Noorsoo Osakond omalt poolt on püüdnud luua selleks majandus-

likke eeldusi ning aidata kaasa vastavate ettekangetega nende sisustamisele. Kõige selle tõttu on noorsoo-organisatsioonide poolt korraldatud arurikkalt juhtide päevi, kursusi ja koole nii üleriigilises ulatuses kui ka kohtade peal.

Noortujuhtide ettevalmistamisele on aidanud kaasa kohati ka noortekomiteed, võttes korraldamise mõnel juhul enda peale (Viljandi).

Skautlikes organisatsioonides on käimas ettevalmistused juhtidekooli kujundamiseks.

6. Noorsoo-organisatsioonide ajakirjad.

Peale koguka arvu üksikorganisatsioonide poolt väljaantavate ajakirjade ja seinalehtede ilmus üleriigiliste noorsoo-organisatsioonide keskorganite väljaandel 7 noorsoo-ajakirja, ilmumiseiga 6—12 korda aastas.

7. Suhted ja läbi-käimine välismaaga.

Suhted välismaaga olid noorsoo-organisatsioonidel võrdlemisi elavad. Nõnda Narva noored kotkad võtsid

osa „Siniset Partiopojat“ 7-päevasest laagrist Soomes, Kotkas; skaudid, kuuludes Rahvusvahelisse Skautide Liitu, võtsid 30-liikmelises grupis osa Hollandis toimunud V ülemaailmsest jamboreest, Tallinna skaudid külastasid Soomet; Valga skaudid külastasid Läti skautide laagreid Valgas ja Ruhjas; NMKÜ Liidu Koitjärve laagris viibis Suomi-Büroo vahendusel ja HM Noorsoo Osakonna toetusel 2 soome poissi 2 nädala kestel; samuti võeti vastu Taani skautide rühm, kes teostas ringreisi Eestis; Tallinna NMKÜ poisid võtsid osa NMKÜ Liidu poolt Soomes korraldatud 10-päevastest laagritest. Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus külastas oma rahvatantsutrupiga noorsoopidustusi Soomes ja Rootsis ja võttis menukalt osa organisatsiooni „Freude und Arbeit“ kutsel viimase poolt korraldatud rahvusvahelistest pidustustest ja kongressist Hamburgis; Eesti Ev.-Lut. Kiriku Noorsootöö Keskusel on kontakt ja läbikäimine loodud soome kirikunoortega. Suhteid välismaa noortega pidasid veel gaidid, E. Noorte Punane Rist, E. Spordi Keskliidu noored, Tallinna Noorsepad jt.

8. Noortekomiteed ja Noorsoo Osakonna kaastöölised.

Noortekomiteed on asutatud kõigi maa- ja linnakoolivalitsuste juurde, arvatud välja Valga maa- ja linnakoolivalitsus, kus töötab ühine noortekomitee. Enamik noortekomiteedest on juba tulemusrikkalt alustanud tööd. Vastavalt ettenähtud ülesannetele on noortekomiteed asunud kooskõlastama

oma piirkonda kuuluvate noorsoo-organisatsioonide tegevust ja üritusi; otsinud võimalusi noorsoo-organisatsioonidele ruumide soetamiseks ja kohati selle küsimuse võimaluste piires lahendanud; aidanud kaasa ja mõnel pool algatanud ning korraldanud noorteuhtide ettevalmistamist; arutanud ning koostanud vastavaid kavu ühiste noortepäevade korraldamiseks; otsinud teid ning võimalust koolikohustuse täitnud ja õppimist mittejätkavate noorte koondamiseks ja aidanud organiseerida Vabariigi 20. aastapäeva eelõhtu pühitsemist.

9. Rahalised toetused.

Riigisummadest on Noorsoo Osakonna kaudu antud noorsoo-organisatsioonidele toetust kokku 78 750 kr ulatuses. Sellest summast on antud:

- 1) koolide juures asuvatele noorsoo-organisatsioonidele tegevuse arendamiseks 19 680 kr; rahalise toetuse kõrval on ülalmärgitud summast tellitud Noorsoo Osakonna poolt kõigile maa-alkkoolidele kokku 1 115 eksemplari maanoorte ajakirja „Tõusev Noorus“ 1938. aastaks ja ajakiri „Eesti Võimleja“ samaks ajaks 106 algkooli noorteühingule;
- 2) väljaspool koole asuvatele noorsoo-organisatsioonidele 59 070 kr nende tegevuse arendamiseks, tööjõudude palkamiseks, juhtide ettevalmistamiseks ja alalislaagrite väljaehitamiseks.

2.10.89

09.10.89

12.10.89

17.01.91

3-19.565

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

1 0100 00133123 6

HA

+